TechnoSanacja.pl | Biblioteka | Strategie | nr 414

CYBERKULTURA

Strategia narracyjna Rzeczypospolitej ery AI. Opowieść, która działa: kultura jako regulator drugiego rzędu, polszczyzna w modelach i siła z dowiezionego wyniku

1 formuła • 10 tez • 6 dróg dowodowych • 9 analiz • 8 filarów • 1 ranking cybernetyczny • 1 symulacja pętli • 19 wskaźników

TEZA GŁÓWNA

W epoce AI narracja przestaje być kampanią, a staje się infrastrukturą państwa. Opowieść o Polsce opowiadają dziś również modele językowe, algorytmy rekomendacji, wyszukiwarki i boty. Robią to na podstawie danych, które ktoś wytworzył, opisał i udostępnił – albo nie.

Siła narracyjna Rzeczypospolitej jest iloczynem czterech czynników: **dowiezionego wyniku, obecności polszczyzny w modelach i kanałach, zaufania do nadawcy i odporności na manipulację** (N = W × J × Z × O). Jeżeli któryś czynnik spada do zera, cała opowieść traci siłę. Bez wyniku jest propagandą, bez języka – niewidzialnością, bez zaufania – szumem, bez odporności – łupem przeciwnika.

Cyberkultura jest regulatorem drugiego rzędu. Nie wydaje poleceń, lecz ustala kryteria, według których społeczeństwo ocenia fakty, władzę i algorytmy. Dlatego państwo nie może nią sterować. Może i musi budować jej warunki: korpus, standard pochodzenia treści, odporność poznawczą, rynek twórczości i kontrolę samego siebie.

Wersja 3.0 (zastępuje wydanie 2.0 „Cyberkulturowa wizja — hard & soft power” z 4.10.2026) | Polska, 14 listopada 2026 r. | Autor: dr Andrzej Węgrzyn | Licencja CC BY 4.0

Spis treści

Skrót publikacji 4
Metryka dokumentu 5
0. Streszczenie strategiczne 6
1. Formuła naczelna i jej rozwinięcie 7
1.1. Rozbiór formuły: cztery czynniki i warunki obalenia 7
1.2. Dlaczego iloczyn, a nie suma 8
1.3. Narracja w systemie formuł Biblioteki 8
1.4. Model 3A w strategii narracyjnej 9
1.5. Granice formuły 9
2. Uściślenia: cyberkultura, narracja strategiczna, prawda operacyjna 9
2.1. Cyberkultura jako regulator drugiego rzędu 9
2.2. Narracja strategiczna: trzy poziomy i trzy fazy 10
2.3. Prawda operacyjna 10
2.4. Klasa sprawcza ery AI w kulturze 10
2.5. Suwerenność w warstwie poznawczej i technologicznej 10
3. Dziesięć tez 11
4. Diagnoza: Polska 2026 – opowieść bez domkniętej pętli 12
4.1. Zmienne stanu pętli narracyjnej 12
4.2. Trzy pętle otwarte 13
4.3. Co działa: dowody z korpusu 13
4.4. Co nie działa lub szkodzi 13
4.5. Prawo, które już zawiera elementy pętli 14
5. Analizy strategiczne 16
5.1. Analiza polityczna i geopolityczna 16
5.2. Analiza bezpieczeństwa: wojna poznawcza 16
5.3. Analiza społeczno-gospodarcza: gospodarka kreatywna i rozlewanie 16
5.4. Analiza zasobowa (VRIO) 16
5.5. Analiza kulturowa 17
5.6. Analiza technologiczna: stos suwerenności narracyjnej 17
5.7. Analiza prawna 18
5.8. Analiza ustrojowa 18
5.9. Synteza: SWOT i TOWS 18
6. Architektura: strategia narracyjna jako system żywotny 19
6.1. Model systemu żywotnego (VSM) 19
6.2. Pętla narracyjna: od sygnału do korekty 20

6.3. Karta Pętli – minimalny standard każdego filaru 20
7. Osiem filarów – karty strategiczne 20
7.1. F1. Polszczyzna w AI: Narodowy Korpus Kultury i Języka 21
7.2. F2. C2PA Polska: pochodzenie i autentyczność treści 21
7.3. F3. Odporność poznawcza: prebunking i wykrywanie FIMI 22
7.4. F4. Soft power z dowiezionego wyniku 22
7.5. F5. Klasa sprawcza kultury i technologii (SSH–STEM) 22
7.6. F6. Human-in-Command i prawda operacyjna w komunikacji państwa 23
7.7. F7. Sojusz pokoleń 2G w pamięci i narracji 23
7.8. F8. Obserwatorium Narracji: Sieciowy Bliźniak Rzeczypospolitej 23
8. Ranking cybernetyczny filarów i modelowanie 24
8.1. Po co ranking w strategii narracyjnej 24
8.2. Kryteria jako wielkości cybernetyczne 24
8.3. Sieć zależności filarów 25
8.4. Wyniki rankingu 25
8.5. Interpretacja: klasy uruchomienia zamiast miejsc 27
8.6. Symulacja pętli otwartej i zamkniętej 27
9. Metody i narzędzia: Sieciowy Bliźniak Narracyjny 28
10. Uzasadnienia: sześć dróg dowodowych 29
11. Panel regulatora: wskaźniki KPI i KRI 30
12. Sekwencja wdrożenia i mapa drogowa 31
13. Ryzyka wdrożenia i bezpieczniki 31
14. Miejsce w Bibliotece TechnoSanacji ..... **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**
15. Czego publikacja nie twierdzi. Ograniczenia 32
16. Hasła programowe i formuła końcowa 32
Aneks A. Słownik pojęć, terminów i skrótów 32
Aneks B. Bibliografia 33
B.1. Akty prawne Unii Europejskiej (teksty w korpusie) 33
B.2. Akty prawne i dokumenty Rzeczypospolitej Polskiej (teksty jednolite w korpusie) 34
B.3. Raporty i dokumenty instytucjonalne (wybór z korpusu CK) 35
B.4. Publikacje naukowe korpusu CK przywołane w tekście 37
B.5. Cybernetyka, teoria systemów, sieci, narracja i metody (klasyka) 37
B.6. Dokumenty Biblioteki TechnoSanacji 38
Aneks C. Dane rankingu i symulacji 38
Aneks D. Mapa korpusu CK i plików źródłowych 39
Aneks E. Ciągłość wydania 2.0: formuła siły, tezy, misje, pakiety i inicjatywy flagowe 39
E.1. Formuła siły i cztery wymiary 40

E.2. Tezy wydania 2.0 (TW1–TW8) 40
E.3. Portfel misji transformacyjnych M1–M10 40
E.4. Pakiety A–L: kultura jako infrastruktura siły 41
E.5. Inicjatywy flagowe 42
E.6. Sojusz pokoleń: zasada podwójnego klucza 42

Skrót publikacji

Tabela 1. Skrót publikacji „Cyberkultura. Strategia narracyjna Rzeczypospolitej ery AI"

Pole	Treść
Najkrótsza formuła	Nie kampania, lecz wynik. Nie cenzura, lecz odporność. Nie cudzy model, lecz polszczyzna w modelach. Nie państwo nadzoru, lecz kontrolowany regulator. Człowiek decyduje, AI pomaga.
Problem	Część funkcji regulatora społecznego (widzialność, uwaga, pamięć, wzory) przejęły platformy i modele AI spoza Polski. Polska ma mocne wyniki (eksport gier: 96% przychodów branży, pomoc Ukrainie, gospodarka), ale słabo je przekłada na siłę narracyjną. W Global Soft Power Index jej pozycja w filarze „kultura i dziedzictwo" spadła z 42. (2020) na 69. miejsce (2022). Polski korpus jakościowy to ok. 140 mld tokenów wobec bilionów w modelach globalnych. Ludzie rozpoznają deepfake'i w 24,5–61% przypadków (najsłabiej te wysokiej jakości).
Rozstrzygnięcie	Siła narracyjna jest iloczynem: N = W × J × Z × O (wynik × język × zaufanie × odporność). Strategia narracyjna to zdolność państwa i wspólnoty do formowania, projekcji i odbioru opowieści w zamkniętej pętli sterowania. Cyberkultura jest regulatorem drugiego rzędu. Państwo buduje jej warunki brzegowe, ale nie steruje treścią (zasada wyciągniętej ręki).
Osiem filarów	F1 Polszczyzna w AI (Narodowy Korpus Kultury i Języka, PLLuM, Bielik, wynagrodzenie twórców); F2 C2PA Polska; F3 Odporność poznawcza (prebunking, FIMI); F4 Soft power z dowiezionego wyniku (Polska Fabryka Opowieści, Games for Poland); F5 Klasa sprawcza SSH–STEM; F6 Human-in-Command i prawda operacyjna w komunikacji państwa; F7 Sojusz pokoleń 2G; F8 Obserwatorium Narracji (Sieciowy Bliźniak). Każdy filar ma Kartę Pętli.
Ranking	Pięć kryteriów cybernetycznych z wagami AHP (CR = 0,017). Klasa I (start w 100 dni): F1 Polszczyzna w AI i F6 Human-in-Command, każdy w pierwszej trójce w 99% z 10 000 losowań. Klasa II (12 miesięcy): F2, F7, F3. Klasa III (fundament długiego cyklu): F5, F8, F4. Soft power (F4) jest na końcu nie dlatego, że jest mniej ważny, lecz dlatego, że jest **wynikiem** pozostałych filarów, a nie dźwignią startową.
Dowód pętli	Symulacja trzech uderzeń FIMI (model ilustracyjny) pokazuje, że wczesne wykrycie (5 zamiast 45 dni) i prebunking zmniejszają skumulowaną ekspozycję na wrogą narrację o 74%, a szczyt o ponad połowę.
Cel główny	Do 2027 r. działa jedna pętla narracyjna państwa: rejestr systemów AI administracji, start Narodowego Korpusu Kultury i Języka, standard C2PA dla komunikacji publicznej, coroczny raport odporności poznawczej. Do 2030 r. polszczyzna osiąga w benchmarku kompetencji kulturowych (typu PLCC) wynik najlepszych modeli globalnych, a Polska wraca do pierwszej trzydziestki rankingu „kultura i dziedzictwo". Do 2035 r. Polska współtworzy europejskie standardy pochodzenia treści i korpusów językowych.
Zasada graniczna	Państwo nie manipuluje własnymi obywatelami: zakaz technik podprogowych (AI Act art. 5), obowiązek oznaczania treści syntetycznych (art. 50), nadzór człowieka (art. 14), niezależność mediów publicznych (EMFA). Odporność buduje się przez prebunking, edukację i przejrzystość, a nie przez cenzurę.
Wynik	Rzeczpospolita, której opowieść jest prawdziwa, bo oparta na wyniku; słyszalna, bo obecna w modelach i kanałach; wiarygodna, bo nadawca podlega kontroli; i odporna, bo obywatele rozpoznają manipulację.

Charakter: dokument programowy, analityczny i edukacyjny. Opisuje propozycje do debaty publicznej, eksperckiej i parlamentarnej. Nie stanowi obowiązującego prawa ani opinii prawnej. Liczby z literatury zagranicznej ilustrują mechanizmy i nie są prognozami dla Polski. Ranking filarów jest oceną ekspercką opartą na faktach z korpusu CK, sprawdzoną analizą sieciową i symulacją Monte Carlo. Przed użyciem decyzyjnym wymaga kalibracji panelem ekspertów metodą AHP. Symulacja pętli FIMI i profile formuły są modelami ilustracyjnymi, a nie pomiarami.

Metryka dokumentu

Tabela 2. Metryka publikacji

Pole	Opis
Tytuł	Cyberkultura. Strategia narracyjna Rzeczypospolitej ery AI. Opowieść, która działa
Numer biblioteczny	414 (plik 414.Cyberkultura). Klaster 4 „Strategie: bezpieczeństwa, transformacji i sprawczości”, podgrupa 4S „Społeczeństwo i sprawczość (czynnik S)”, grupa B – według Hierarchii 4. Zastępuje wydanie 2.0 „Cyberkulturowa wizja — hard & soft power” (plik 414.Cyberkulturowa-wizja, 4.10.2026). Przejmuje bez zmian jego formułę siły, tezy, portfel misji M1–M10, pakiety A–L i inicjatywy flagowe (Aneks E) oraz rozwija wymiary „przyciąganie” (soft power) i „prawomocność” (moral power) w warstwie poznawczej.
Wersja	3.0, 14 listopada 2026 r. (wydanie 2.0 „Cyberkulturowa wizja — hard & soft power”: 4.10.2026)
Charakter	Strategia dziedzinowa: narracyjna i kulturowa. Stosuje standard Klastra 4: formułę iloczynową, Kartę Pętli, Model TechnoSanacji 3A (518), VSM, test antyrentowy (507) i mierniki Mapy suwerenności Rzeczypospolitej (505).
Podstawa badawcza	Korpus CK z 14.11.2026: **11 622 dokumenty** po deduplikacji w 16 klastrach C01–C16 i grupie aktów prawnych C00. W tym 10 609 publikacji naukowych, 962 raporty instytucjonalne i eksperckie (szara literatura) oraz 51 tekstów aktów prawnych PL i UE (19 aktów PL, 16 aktów UE w wersjach PL i EN). Do weryfikacji przepisów użyto też tekstów aktów z korpusów DM/SD/ST/JT (m.in. AI Act, DSA, DMA, EMFA, Data Act). 46% dokumentów pochodzi z lat 2025–2026, 67% z lat 2023–2026; 358 tytułów dotyczy wprost Polski. Kontekst kanoniczny: wydanie 2.0 dokumentu 414 („Cyberkulturowa wizja — hard & soft power”), Manifest TechnoSanacji (101), Technologiczna Wizja Rzeczypospolitej (102), portal technosanacja.pl.
Metoda	Formuła naczelna z warunkami obalenia; dziesięć tez z warunkami falsyfikacji; dziewięć analiz (polityczna, bezpieczeństwa, społeczno-gospodarcza, VRIO, kulturowa, technologiczna, prawna, ustrojowa, SWOT/TOWS); VSM i pętla 3A; ranking wielokryterialny AHP z centralnością Katza, Monte Carlo (10 000 losowań) i scenariuszami wag; symulacja pętli otwartej i zamkniętej; sześć dróg dowodowych.
Dedup i jakość	Dedup: nazwy, tytuły, DOI i URL z manifestów całego folderu operacyjnego, SHA-256 wszystkich PDF oraz podobieństwo shingle ≥80% w obrębie CK i względem korpusów ST, JT, SD i DM. 167 duplikatów przeniesiono do podkatalogu `dubel`. Skany przetworzono przez OCR (pol+eng). Fakty wyekstrahowano regułami (regex) i zweryfikowano w tekstach źródłowych.
Zawartość	8 rysunków, ponad 30 tabel, słownik, bibliografia, dane rankingu i symulacji, mapa plików korpusu, aneks ciągłości wydania 2.0 (Aneks E).
Adresaci	Twórcy i instytucje kultury, studia gier i filmu, media publiczne i niezależne, zespoły PLLuM/Bielik i środowisko NLP, administracja (MKiDN, MC, KPRM, NASK), samorządy, nauczyciele i biblioteki, Kluby TechnoSanacji, Generacja Z i seniorzy (Program 2G, 517), posłowie i senatorowie.
Zasada czytania	Najpierw streszczenie i formuła (rozdz. 0–1), potem tezy i diagnoza (3–4), na końcu karty filarów, ranking i mapa drogowa (7, 8, 12). Czytelnik popularnonaukowy może ograniczyć się do ramek, rysunków i tabel.
Portal	technosanacja.pl/cyberkultura/ – strona publikacji (zastępuje treść wydania 2.0); technosanacja.pl/strategie/ – karta 414 w rankingu domen Strategii dziedzinowych (109) i w bibliotece strategii Klastra 4.
Licencja	CC BY 4.0. Opracowanie na danych korpusu CK z użyciem narzędzi AI, z autorem w pętli kreatywnej i weryfikacyjnej.

0. Streszczenie strategiczne

Punkt wyjścia. Narracja państwa była dotąd domeną rzeczników, kampanii promocyjnych i dyplomacji kulturalnej. W epoce AI ta funkcja się rozproszyła. Opowieść o Polsce powstaje w odpowiedziach modeli językowych, w rekomendacjach platform, w grach i serialach oglądanych na świecie, w komentarzach diaspory i w operacjach informacyjnych przeciwnika. Literatura z korpusu nazywa to **narracją konektywną**: w komunikacji Ukrainy podczas wojny około 57% przekazów w mediach społecznościowych nie pochodziło od źródeł oficjalnych. Nazywa to także **parapolityką otoczenia** – narracje krążą mniej przez perswazję, a bardziej przez sygnały uczestnictwa i kompresję symboliczną.

Diagnoza. Polska ma wynik, ale nie ma domkniętej pętli narracyjnej. Gry wideo są wizytówką eksportową: 96% przychodów branży pochodzi z eksportu, a w 2020 r. przychody wyniosły 969 mln euro. W roku masowej pomocy Ukrainie pozycja Polski w Global Soft Power Index wzrosła z 40. (2022) na 33. miejsce (2023). Jednocześnie filar „kultura i dziedzictwo" spadał z 42. na 69. miejsce (2020–2022). Polszczyzna w AI ma zalążki (PLLuM, Bielik), ale jakościowy korpus polski to ok. 140 mld tokenów, z czego ok. 30 mld na licencjach otwartych. Modele globalne trenuje się na bilionach. W polskim benchmarku kompetencji językowo-kulturowych (600 pytań) tylko trzy modele przekroczyły 80%, a najlepszy model o otwartych wagach był o ok. 12 punktów słabszy. Platformy dystrybucji są skoncentrowane: wyszukiwarka Google ma ok. 90% rynku w EOG, a trzej dostawcy chmury – ok. dwóch trzecich rynku. Przeciwnik działa systematycznie: EEAS odnotował 750 przypadków FIMI w ciągu roku (XII 2022–XI 2023). W Polsce rosyjskie narracje uderzają w relacje polsko-ukraińskie, pamięć historyczną i poczucie bezpieczeństwa (triada strach – gniew – zaufanie).

Rozstrzygnięcie. Strategia narracyjna Rzeczypospolitej jest zadaniem sterowania, a nie promocji. Ma cztery czynniki iloczynowe – wynik, język, zaufanie i odporność – oraz osiem filarów. Filary zamykają pętlę: rozpoznanie narracji → model → decyzja → wykonanie w ekosystemach → pomiar odbioru → korekta. Kultura pozostaje autonomiczna. Państwo finansuje infrastrukturę (korpus, standardy, edukację, rynek), a nie treść.

Priorytety (ranking cybernetyczny). Pierwsza klasa uruchomienia to **F1 Polszczyzna w AI** i **F6 Human-in-Command**. Pierwszy filar ma najwyższą nieodwracalność zaniechania: okno, w którym kształtują się korpusy i normy modeli, zamyka się. Drugi jest warunkiem prawomocności wszystkich pozostałych: państwo, które buduje odporność poznawczą bez kontroli samego siebie, staje się państwem propagandy. Druga klasa to C2PA Polska, Sojusz pokoleń 2G i odporność poznawcza. Trzecia to fundamenty długiego cyklu: klasa sprawcza SSH–STEM, Obserwatorium Narracji i soft power z wyniku.

Zasada graniczna. Granica między obroną informacyjną a propagandą państwową jest granicą między TechnoRepubliką a państwem nadzoru. Strategia nie przewiduje żadnej treści „właściwej" narzucanej obywatelom, profilowania politycznego ani ukrytej perswazji algorytmicznej. Przewiduje jawność, pochodzenie treści, pluralizm, prebunking i rozliczalność.

RAMKA 0.1. Pięć zdań dla decydenta

1. Opowieść o Polsce coraz częściej opowiada model AI – trzeba zadbać, by miał z czego ją opowiedzieć.
2. Kampania bez wyniku jest propagandą; wynik bez opowieści jest niewidzialny.
3. Najtańsza obrona przed dezinformacją to prebunking i standard pochodzenia treści, nie cenzura.
4. Pierwsze 100 dni: rejestr AI administracji, mandat Narodowego Korpusu Kultury i Języka, standard C2PA w komunikacji rządu.
5. Państwo opowiadające musi być państwem kontrolowanym: człowiek decyduje, audyt sprawdza, obywatel może się odwołać.

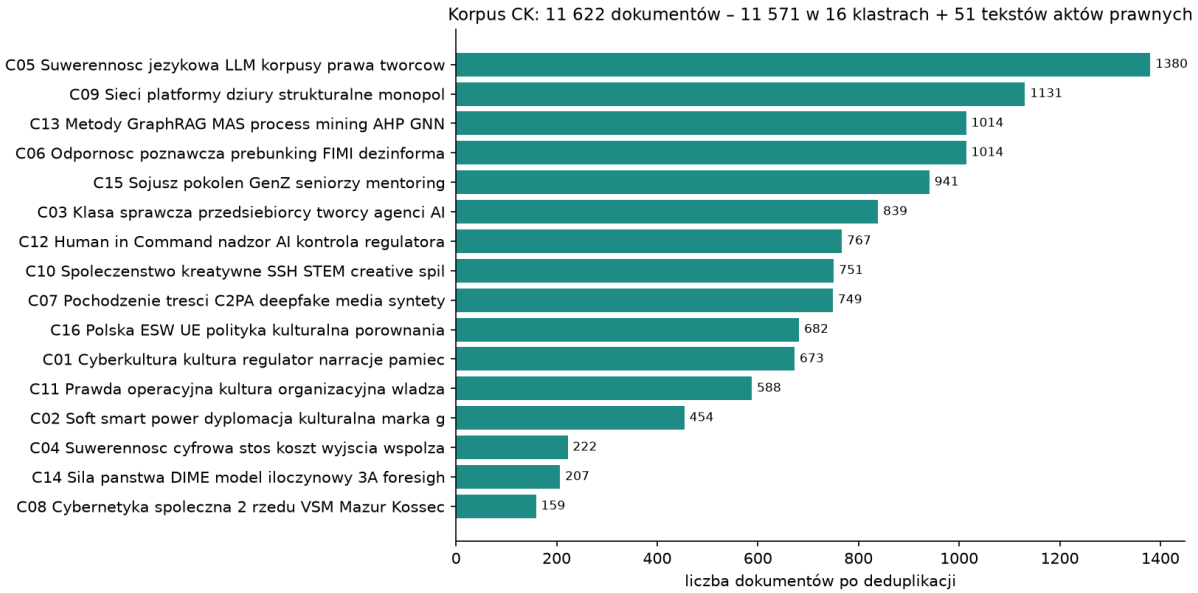
1. Formuła naczelna i jej rozwinięcie

FORMUŁA NACZELNA

N = W × J × Z × O

Siła narracyjna Rzeczypospolitej = **W**ynik (dowiedziona treść) × **J**ęzyk (obecność polszczyzny, dziedzictwa i norm w modelach, korpusach i kanałach) × **Z**aufanie (wiarygodność nadawcy i prawda operacyjna) × **O**dporność (zdolność rozpoznania i odparcia manipulacji).

Formuła rozwija w warstwie poznawczej formułę siły przyjętą w wydaniu 2.0 (Zdolność Polski = ochrona × przyciąganie × integracja × prawomocność; Aneks E.1). W jest pomostem do ochrony i integracji: opowiada się to, co państwo i wspólnota rzeczywiście dowiozły. J i O to nowe tory suwerenności w epoce AI. Z jest narracyjnym odpowiednikiem prawomocności.

Rysunek 1. Struktura korpusu CK: liczba dokumentów w klastrach tematycznych

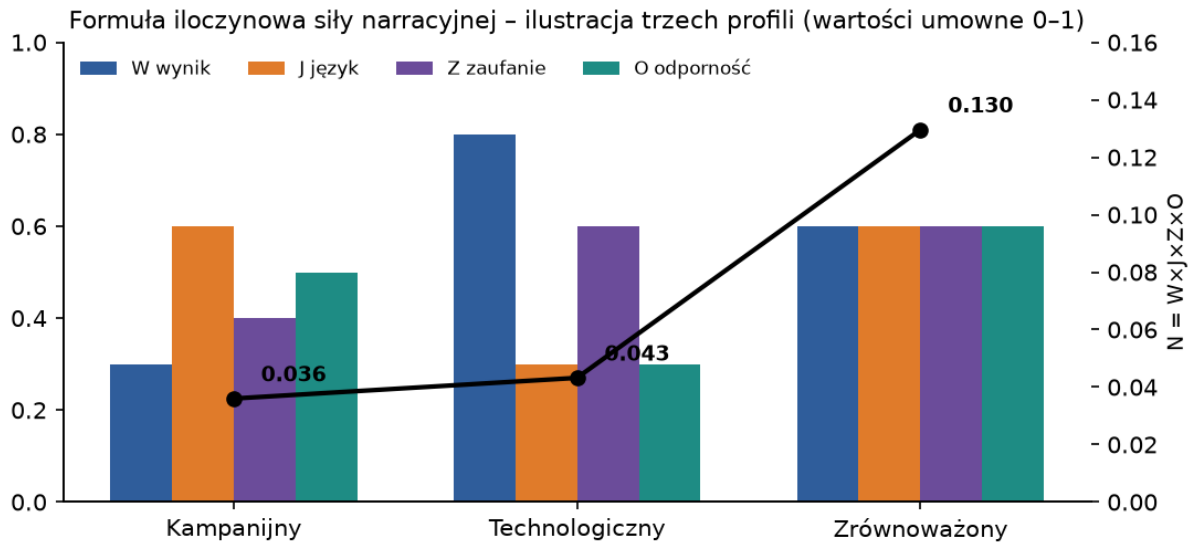
1.1. Rozbiór formuły: cztery czynniki i warunki obalenia

Tabela 3. Czynniki formuły N, ich mierniki i warunki obalenia

Czynnik	Znaczenie	Przykładowe mierniki	Co zeruje czynnik	Warunek obalenia
W – wynik	produkty, nauka, kultura, pomoc, bezpieczeństwo – to, co da się pokazać	eksport kreatywny, nagrody, cytowania, realizacja misji	kampania bez pokrycia, „potiomkinowskie" projekty	kampanie wizerunkowe bez zmiany zdolności trwale podnoszą pozycję państwa
J – język	polszczyzna, dziedzictwo i polskie normy w danych, modelach, grafach wiedzy, wyszukiwarkach, kanałach	wynik w benchmarku PLCC, udział polszczyzny w korpusach, liczba zasobów z licencją	brak korpusu, brak licencji, brak obecności w kanałach	globalne modele zachowują pełną jakość po polsku bez krajowych zasobów
Z – zaufanie	wiarygodność nadawcy, pluralizm, przejrzystość, arm's length	zaufanie do mediów i instytucji, skuteczność odwołań, jawność grantów	propaganda, przechwycenie mediów publicznych, ukryta perswazja	narracje nadawców o niskim zaufaniu skutecznie zmieniają postawy w długim okresie
O – odporność	prebunking, edukacja medialna, pochodzenie treści, wykrywanie FIMI, niski koszt wyjścia z platform	czas wykrycia i reakcji, odsetek obywatel rozpoznających techniki manipulacji, udział treści publicznych z C2PA	brak systemu wykrywania, zależność od jednej platformy	społeczeństwa bez edukacji medialnej okazują się równie odporne jak Finlandia czy Szwecja

1.2. Dlaczego iloczyn, a nie suma

Czynniki nie są wymienne. Najpiękniejsza kampania (wysokie J) nie zrekompensuje braku wyniku (W ≈ 0). Najlepszy model językowy nie pomoże, jeżeli obywatele nie ufają nadawcy (Z ≈ 0). Rysunek 2 porównuje trzy profile o wartościach umownych. Profil „kampanijny" (dużo komunikacji, mało wyniku) daje N = 0,036. Profil „technologiczny" (mocny wynik, słaba polszczyzna i odporność) – N = 0,043. Profil „zrównoważony" (wszystko na poziomie 0,6) – N = 0,130, czyli trzy razy więcej, choć żaden czynnik nie jest wybitny.

Rysunek 2. Formuła iloczynowa siły narracyjnej – ilustracja trzech profili

Rysunek 2. Wartości umowne, nie pomiary. Iloczyn premiuje równowagę: najsłabszy czynnik wyznacza pułap całości. Wniosek dla budżetu: kolejna złotówka powinna trafić do najsłabszego czynnika, a nie do najbardziej widocznego.

1.3. Narracja w systemie formuł Biblioteki

Tabela 4. Formuła N wobec formuł Biblioteki TechnoSanacji

Formuła	Dokument	Relacja z N
Zdolność = ochrona × przyciąganie × integracja × prawomocność	Cyberkultura (414), formuła siły z wydania 2.0 (Aneks E.1)	N rozwija przyciąganie i prawomocność w warstwie poznawczej
D = Ł × I × A × M (zdolność dziedzinowa)	Strategie dziedzinowe TechnoSanacji (109)	Ł (domknięcie pętli) jest mnożnikiem wszystkich filarów N
L = R × H × K × W (zdolność ludnościowa)	Strategia demograficzna i migracyjna (413)	narracja o migracji i pokoleniach wpływa na W (prawomocne przepływy)
Model 3A: antycypacja – absorpcja – adaptacja	Model TechnoSanacji 3A (518), Manifest TechnoSanacji (101)	pętla N: rozpoznanie narracji → absorpcja w modele i treści → adaptacja instytucji

1.4. Model 3A w strategii narracyjnej

Tabela 5. Model 3A w cyberkulturze

Faza	Pytanie	Instrument	Błąd przy braku
Antycypacja	Jakie narracje rosną, kto je niesie, jakie technologie zmieniają ich obieg?	Obserwatorium Narracji (F8), foresight, monitoring FIMI	sterowanie we wsteczne lusterko: reakcja po kryzysie
Absorpcja	Jak zamienić zmianę w krajową zdolność?	korpus, modele PL, licencje, Story Lab, klasa sprawcza	import cudzych modeli razem z cudzymi normami
Adaptacja	Jak przebudować instytucje kultury, media i edukację szybciej niż otoczenie?	Kultura 4.0, programy 2G, ustawy pakietu	dług instytucjonalny: instytucje mierzone liczbą wydarzeń, nie wynikiem

1.5. Granice formuły

Formuła nie mierzy wartości artystycznej i nie ocenia treści kultury. Mierzy zdolność wspólnoty do tego, by jej opowieść była prawdziwa, słyszalna, wiarygodna i odporna. Nie uprawnia państwa do wskazywania „właściwych" narracji. Czynnik Z spada, gdy państwo próbuje sterować treścią – to wbudowany bezpiecznik formuły.

2. Uściślenia: cyberkultura, narracja strategiczna, prawda operacyjna

2.1. Cyberkultura jako regulator drugiego rzędu

Kultura jest regulatorem społecznym. W ujęciu Kosseckiego steruje zachowaniem przez normy poznawcze, ideologiczne i etyczne skuteczniej niż przepis. Cybernetyka drugiego rzędu (von Foerster, Luhmann) dodaje, że obserwator jest częścią systemu, który obserwuje. Kultura nie tylko reguluje zachowania; reguluje też regulatorów, bo ustala kryteria, według których oceniamy władzę, fakty i algorytmy. **Cyberkultura** to kultura w środowisku, w którym część funkcji regulacyjnych pełnią maszyny: algorytmy rekomendacji decydują o widzialności, modele językowe o tym, co jest „wiedzą powszechną", a filtry treści o granicach debaty.

Wnioski strategiczne są trzy:

- **Nie da się sterować kulturą wprost bez niszczenia jej autonomii** (Luhmann: kod i logika podsystemu). Państwo może kształtować tylko warunki brzegowe: infrastrukturę, dostęp, prawa twórców, pluralizm dystrybucji i obecność w modelach.
- **Regulator drugiego rzędu musi mieć model systemu** (Conant–Ashby). Strategia narracyjna bez pomiaru odbioru jest strzelaniem na ślepo.
- **Różnorodność regulatora musi dorównać różnorodności otoczenia** (Ashby). Jedno centrum komunikacji nie odpowie na tysiące równoległych narracji. Odpowiedź musi być sieciowa: twórcy, media, nauka, diaspora, Kluby, samorządy.

2.2. Narracja strategiczna: trzy poziomy i trzy fazy

W ujęciu Miskimmon, O'Loughlin i Roselle narracja strategiczna to sposób, w jaki aktorzy polityczni konstruują wspólne znaczenie przeszłości, teraźniejszości i przyszłości, aby kształtować zachowania innych. Ma trzy poziomy: **narracje systemowe** (jak działa świat i porządek), **tożsamościowe** (kim jesteśmy) i **problemowe** (co zrobić w danej sprawie). Przechodzi trzy fazy: formowanie, projekcję i odbiór. Korpus CK wnosi do tej teorii trzy aktualizacje:

Tabela 6. Narracja strategiczna w epoce platform i AI – ustalenia korpusu

Ustalenie	Treść	Wniosek dla Polski
Narracja konektywna	nadawcami narracji strategicznej nie są już tylko władze; w przekazie Ukrainy ok. 57% wiadomości w mediach społecznościowych pochodziło od źródeł nieoficjalnych	państwo jest jednym z węzłów; siła zależy od sieci twórców, diaspory i obywateli
Parapolityka otoczenia	narracje krążą przez sygnały uczestnictwa i kompresję symboliczną (memy, gry, skróty), a nie przez argumentację	potrzebne są formaty kultury popularnej i gier, nie tylko komunikaty
Odbiór bez doświadczenia	eksperyment z narracjami Sputnika w Szwecji: odbiorcy uznają narrację za wiarygodną nawet bez osobistego doświadczenia tematu	odporność musi wyprzedzać kontakt z narracją: prebunking
Narracje przeciwników	antykolonialna „narracja większości świata", pamięć historyczna jako broń, triada emocji strach–gniew–zaufanie	Polska potrzebuje własnej opowieści systemowej, nie tylko reaktywnych sprostowań

2.3. Prawda operacyjna

Prawda operacyjna to kultura organizacyjna, w której informacja o błędzie, ryzyku i odchyleniu dociera do decydenta szybko i bez kary dla posłańca. Jest warunkiem czynnika Z: państwo, które upiększa dane wewnątrz, nie będzie wiarygodne na zewnątrz. Literatura o bezpieczeństwie psychologicznym (Edmondson) wskazuje, że uczenie się pod ryzykiem interpersonalnym wymaga przywództwa włączającego i wsparcia współpracowników. Literatura o zmowach przetargowych pokazuje, że wykrywanie nieprawidłowości zależy od zgłoszeń od wewnątrz. Stąd kanał algedoniczny i ustawa o ochronie sygnalistów (Dz.U. 2024 poz. 928) są elementami strategii narracyjnej, a nie tylko prawa pracy.

2.4. Klasa sprawcza ery AI w kulturze

Klasa sprawcza to przedsiębiorcy, twórcy, inżynierowie i obywatele, którzy łączą wiedzę dziedzinową, dane, agentów AI i odpowiedzialność za wynik. W cyberkulturze są to studia gier, które zamieniają historię regionu w produkt eksportowy, zespoły NLP budujące polskie modele, biblioteki tworzące z mieszkańcami cyfrowe archiwa i twórcy, którzy z pomocą AI realizują projekty dawniej wymagające instytucji. Klasa sprawcza jest nośnikiem czynnika W i głównym kanałem narracji konektywnej.

2.5. Suwerenność w warstwie poznawczej i technologicznej

Suwerenność narracyjna nie oznacza autarkii. Oznacza **niski koszt wyjścia** z zależności oraz zdolność działania w trybie odciętym: gdy platforma zmieni algorytm, model przestanie być dostępny albo dostawca chmury zmieni warunki. Farrell i Newman (*weaponized interdependence*) pokazują, że kontrola węzłów sieci daje możliwość obserwacji i odcięcia. W warstwie narracyjnej węzłami są: wyszukiwarki, platformy wideo, sklepy z aplikacjami i grami, modele AI i ich dane treningowe.

3. Dziesięć tez

Każda teza ma uzasadnienie z korpusu, konsekwencję programową i warunek falsyfikacji – okoliczność, która zmusiłaby do jej rewizji. To wymóg kultury prawdy operacyjnej: strategia jest modelem podlegającym korekcie, nie wyznaniem wiary.

Tabela 7. Dziesięć tez strategii narracyjnej

Nr	Teza	Uzasadnienie z korpusu	Konsekwencja	Warunek falsyfikacji
T1	Narracja jest infrastrukturą, nie kampanią	narracja konektywna i parapolityka otoczenia: opowieść tworzy sieć, nie rzecznik	finansować zdolności (korpus, standardy, rynek), nie spoty	kampanie centralne okazują się trwale skuteczniejsze od zdolności sieciowych
T2	Siła narracyjna jest iloczynem W × J × Z × O	sprzężenie czynników: utrata zaufania obniża skuteczność komunikacji i wykonania	budżet i ocena w macierzy czterech czynników	profile jednowymiarowe trwale osiągają większy wpływ niż zrównoważone
T3	Cyberkultura jest regulatorem drugiego rzędu	Kossecki (normy), von Foerster i Luhmann (obserwator w systemie), algorytmy jako współregulatorzy	państwo kształtuje warunki brzegowe, nie treść (arm's length)	zmiany prawa skutecznie zmieniają zachowania niezależnie od norm kulturowych
T4	Modele AI są nowym kanonem: kogo nie ma w danych, ten nie istnieje w odpowiedziach	korpus PL ok. 140 mld tokenów vs biliony; PLCC: najlepszy model otwarty ok. 12 pkt za czołówką; stronniczość kulturowa modeli globalnych	Narodowy Korpus Kultury i Języka, licencje, benchmarki	globalne modele osiągają pełną jakość po polsku bez krajowych zasobów
T5	Autentyczność staje się zasobem rzadkim	ludzie rozpoznają wysokiej jakości deepfake'i w 24,5%, a klon głosu w ok. 60% przypadków; trening na treściach syntetycznych grozi załamaniem modelu (Shumailov)	C2PA Polska, archiwa z opisanym pochodzeniem, ochrona danych autentycznych	wykrywacze automatyczne trwale wyprzedzają generatory bez standardów pochodzenia
T6	Odporność buduje się prebunkingiem, nie cenzurą	skuteczność inokulacji (filmy Jigsaw w PL, CZ i SK); model fiński (edukacja od przedszkola) i szwedzki (Agencja Obrony Psychologicznej)	program prebunkingu i edukacji medialnej, rejestr FIMI	cenzura i blokady okazują się trwale skuteczniejsze bez kosztów dla zaufania
T7	Wpływ zewnętrzny wynika z dowiezionego wyniku	GSPI: wzrost Polski do 33. miejsca (2023) w roku pomocy Ukrainie; gry: 96% przychodów z eksportu	Polska Fabryka Opowieści i Games for Poland finansowane za wynik, nie za komunikat	kampanie bez zmiany zdolności trwale podnoszą pozycję negocjacyjną
T8	Narracja sieciowa wygrywa z hierarchiczną	dziury strukturalne (Burt), siła słabych więzi (Granovetter), preferencyjne przyłączanie (Barabási–Albert)	Polska jako pomost (Europa Zachodnia–Środkowa–Ukraina–Bałtyk), diaspora jako sieć	narracje scentralizowane w sieciach bezskalowych utrzymują przewagę bez węzłów pośredniczących
T9	Państwo opowiadające musi być państwem kontrolowanym	automation bias, przechwycenie regulacyjne, żelazne prawo oligarchii; AI Act art. 5, 14 i 50; EMFA	Human-in-Command, rejestr AI, Urząd Audytu Algorytmicznego, zakaz profilowania politycznego	państwa z silnym aparatem perswazji trwale unikają nadużyć bez niezależnej kontroli
T10	Pamięć jest wspólną pracą pokoleń	generatywna AI ujednolica treści (spadek zróżnicowania semantycznego tekstów uczniów o 28%); seniorzy mają pamięć i test konsekwencji, Gen Z biegłość w AI	Laboratoria Pamięci i Przyszłości, zasada podwójnego klucza, mentoring odwrotny	zespoły jednopokoleniowe dają równie trwałe i wiarygodne zasoby pamięci

4. Diagnoza: Polska 2026 – opowieść bez domkniętej pętli

Diagnoza opiera się na faktach wyekstrahowanych z korpusu CK. Każdy fakt ma wskazane źródło w korpusie: prefiks pliku, który pozwala go odnaleźć w plikach `_CK_DZIEDZINA-*.md`.

4.1. Zmienne stanu pętli narracyjnej

Tabela 8. Zmienne stanu – co wiemy z korpusu (wybór)

Czynnik	Zmienna	Wartość / fakt	Źródło w korpusie
W	pozycja w Global Soft Power Index (Brand Finance)	2020: 35. (36,6 pkt); 2021: 38.; 2022: 40.; 2023: 33. (45,1 pkt)	CK_C16_2025 public-diplomacy-as-a-soft-power-tool-the-case-of-poland
W	filar „kultura i dziedzictwo" GSPI	42. (2020) → 60. (2021) → 69. (2022)	jw.
W	eksport gier	96% przychodów polskiej branży gier z eksportu; 97% wartości rynku krajowego to gry importowane	CK_G The Game Industry of Poland 2021 (PARP)
W	skala branży gier	przychody 969 mln euro (2020); ponad 440 studiów; 24 spółki na GPW i 71 na NewConnect (2025); 78% zespołów poniżej 25 osób; liczba zatrudnionych cudzoziemców +57%	CK_G Game Industry of Poland 2021, 2023, 2025
J	polski korpus do trenowania	pełny korpus PLLuM ok. 140 mld tokenów po deduplikacji, korpus „biały" (licencje otwarte) ok. 30 mld; modele angielskocentryczne – biliony tokenów	CK_G PLLuM: a family of Polish LLMs (arXiv)
J	kompetencje kulturowe modeli	benchmark PLCC: 600 pytań w 6 kategoriach; tylko trzy modele powyżej 80%; najlepszy model otwarty ok. 12 pkt niżej	CK_C05_2025 evaluating-polish-linguistic-and-cultural-competency
J	polskie firmy AI	45% firm AI w Polsce zajmuje się przetwarzaniem języka, 17% rozpoznawaniem mowy (Map of the Polish AI, 2019)	CK_G Digital Poland, rekomendacje AI
J	dostrajanie kulturowe	podpowiedzi kulturowe poprawiają zgodność odpowiedzi modeli z wartościami społeczeństw dla 71–81% krajów	CK_C05_2023 cultural-bias-and-cultural-alignment-of-LLMs
Z	zaufanie do mediów	średnio ok. 44% w regionie Europy Środkowo-Wschodniej	CK_G Voices of Central and Eastern Europe (Poland Country Report)
Z	koncentracja platform	wyszukiwarka Google ok. 89,7% rynku EOG; chmura: Amazon ok. 34%, Microsoft ok. 22%, Google ok. 10%	CK_C09_2026; CK_G EuroStack
O	skala FIMI	EEAS: 750 przypadków zagrożeń FIMI (1.12.2022–30.11.2023)	CK_G foreign-interference-and-eu-preparedness
O	narracje wymierzone w Polskę	uchodźcy z Ukrainy jako „zagrożenie"; manipulacja pamięcią historyczną; triada emocji strach–gniew–zaufanie; zastraszanie	CK_C06_2023, CK_C06_2024, CK_C16_2026
O	rozpoznawanie deepfake'ów	ludzie: 24,5% (wysoka jakość), 60,7% (badanie eksperymentalne); klon głosu uznawany za prawdziwy w ok. 80% przypadków	CK_C07_2026, CK_C07_2023, CK_C06_2026
O	ekspozycja młodych	98% polskich nastolatków korzysta z mediów społecznościowych, 92% kilka razy dziennie	CK_C05_2023 influence-of-English-on-Polish-youth
O	nastolatki a deepfake i AI (NASK 2026)	63% nastolatków nie zna pojęcia „deepfake" (28% deklaruje znajomość); ChatGPT używa 53% uczniów, 48% używa AI do nauki; 43% rodziców uważa, że dzieci nie korzystają z AI, a kolejne 30% nie ma pewności	CK_G NASK „Nastolatki. Raport z ogólnopolskiego badania uczniów i rodziców"
W/Z	uczestnictwo w kulturze (NCK 2026)	kino odwiedziło w ciągu roku 67% badanych; wykształcenie i sytuacja zawodowa różnicują odsetek nieaktywnych o ok. 20 pkt proc.; osoby aktywne kulturalnie jeszcze intensywniej korzystają z kultury przez ekrany (97–98%)	CK_G NCK „Aktywni i nieobecni"
O	infrastruktura	86% gospodarstw ma urządzenie z dostępem do internetu (Program Rozwoju Kompetencji Cyfrowych)	CK_PL-STR MP 2023 poz. 318

4.2. Trzy pętle otwarte

Pętla wyniku (W). Polska dowozi wyniki, ale nie ma systemu, który zamienia je w opowieść. Branża gier działa niemal wyłącznie na eksport, lecz jej sukces nie przekłada się na filar „kultura i dziedzictwo" rankingów. Rośnie natomiast pozycja w filarach „biznes" i „relacje międzynarodowe". Największy wzrost w serii 2020–2023 przypadł na rok masowej pomocy Ukrainie. W interpretacji autora był to skutek czynu, a nie kampanii.

Pętla języka (J). Zalążki są: PLLuM (konsorcjum naukowe, zastosowania w usługach publicznych), Bielik (projekt społeczny SpeakLeash, monitorowanie zastrzeżeń TDM w robots.txt). Brakuje trzech elementów: licencjonowanego korpusu narodowego z wynagrodzeniem twórców, grafu wiedzy o polskiej kulturze i stałego benchmarku, który mierzy, jak modele globalne „widzą" Polskę.

Pętla odporności (O). Polska jest celem intensywnych operacji informacyjnych, a odpowiedź jest rozproszona: NASK, CERT, służby, organizacje fact-checkingowe (Demagog), media. Brakuje wspólnego obrazu sytuacji, standardu pochodzenia treści dla komunikacji publicznej i masowego programu prebunkingu. Model szwedzki (Agencja Obrony Psychologicznej od 2022 r.) i fiński (edukacja medialna w podstawie programowej od przedszkola) pokazują, że to zadanie stałe, a nie kampanijne.

4.3. Co działa: dowody z korpusu

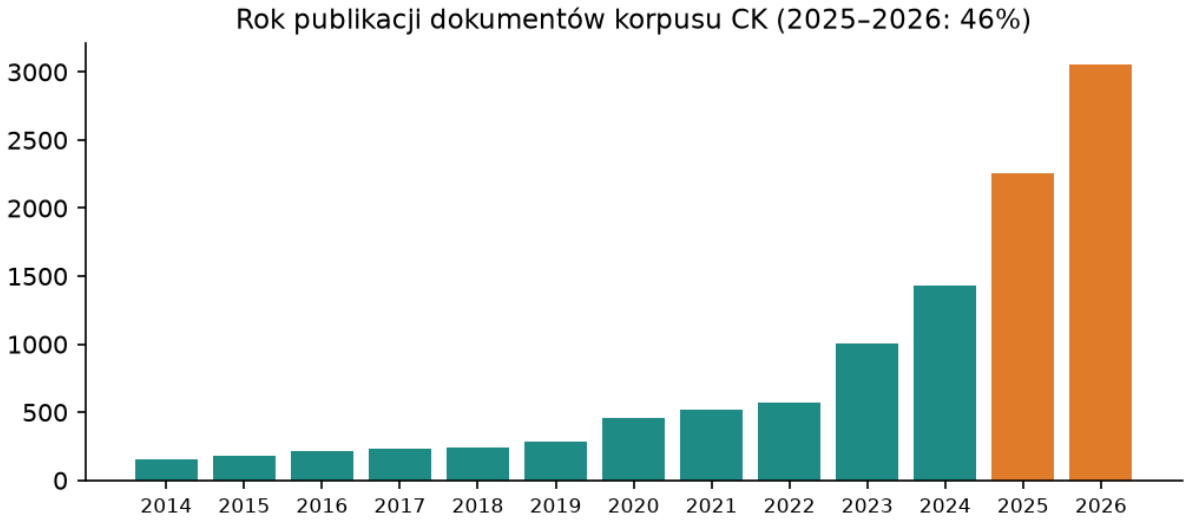
Tabela 9. Interwencje o udokumentowanym działaniu

Interwencja	Dowód	Warunek skuteczności
Prebunking oparty na technikach manipulacji	filmy inokulacyjne o dezinformacji wobec uchodźców z Ukrainy (YouTube, PL/CZ/SK) zwiększyły odsetek poprawnie rozpoznawanych strategii dezinformacji	uczy rozpoznawania technik, nie „prawdziwych treści"; uwaga na efekt ogólnego sceptycyzmu
Uczenie konkretnych metod wykrywania deepfake'ów	ostrzeżenia ogólne są mało skuteczne; nauka konkretnych metod daje mierzalną poprawę	konkretne ćwiczenia, nie apele
RAG (generowanie wspomagane wyszukiwaniem)	dodanie RAG poprawiło trafność z 52,2% do 65,6% w benchmarku medycznym; w innym zadaniu z 51% do 75,8%	dobry korpus źródłowy – to argument za korpusem narodowym
Kontrnarracja kulturowa	wobec rosyjskiej ramy „Ukraińcy są zagrożeniem" polskie inicjatywy kulturalne budowały ramę „Ukraińcy są partnerami"	działanie oddolne, wiarygodni nadawcy
Finansowanie na zasadzie wyciągniętej ręki	europejskie organizacje eksportu muzyki: z 25 finansowanych publicznie 9 otrzymuje środki przez niezależne fundusze kultury	rady eksperckie z rotacją, jawne kryteria

4.4. Co nie działa lub szkodzi

- **Apele ogólne zamiast umiejętności.** Ostrzeżenia „uważaj na deepfake'i" nie poprawiają wykrywania.
- **Inokulacja źle zaprojektowana** może zwiększać ogólny sceptycyzm wobec wszystkich informacji, także prawdziwych. Prebunking musi uczyć rozróżniania, a nie podejrzliwości.
- **Ślepe zaufanie do automatów (automation bias).** Bierny nadzór obniża świadomość sytuacyjną i zwiększa skłonność do akceptowania wyników maszyny. Formalny „człowiek w pętli" nie wystarcza – potrzebny jest Human-in-Command z realną władzą i czasem.
- **Modele bez źródeł.** Modele powtarzają podsunięte fałszywe szczegóły w 50–82% odpowiedzi. Odpowiednia instrukcja zmniejsza ten odsetek mniej więcej o połowę, ale go nie eliminuje.

- **Homogenizacja.** Generatywna AI zwiększa kreatywność indywidualną, ale zmniejsza różnorodność zbiorową (Doshi i Hauser 2024). W analizie ponad 10 000 tekstów uczniów zróżnicowanie semantyczne spadło o 28%.
- **Utrata dochodów twórców.** W badaniu 2 000 niezależnych artystów wizualnych w Ameryce Północnej 41% odnotowało spadek dochodów przypisywany substytutom generowanym przez AI. Bez mechanizmu licencji i wynagrodzeń korpus narodowy straci dostawców.

Rysunek 3. Rok publikacji dokumentów korpusu CK

Rysunek 3. Korpus jest świeży: 46% dokumentów pochodzi z lat 2025–2026. To wynik selekcji (premia za aktualność) i tempa przyrostu literatury o AI.

4.5. Prawo, które już zawiera elementy pętli

Tabela 10. Przepisy zweryfikowane w tekstach aktów (korpus CK oraz korpusy DM/SD/ST/JT)

Element pętli	Przepis	Weryfikacja w tekście aktu	Funkcja w strategii
Człowiek decyduje	AI Act (UE) 2024/1689 art. 14 „Nadzór ze strony człowieka”	potwierdzono nagłówek art. 14 w tekście PL	F6 Human-in-Command
Zakaz manipulacji	AI Act art. 5 – zakaz technik podprogowych i celowo manipulacyjnych	„subliminal techniques beyond a person's consciousness or purposefully manipulative or deceptive techniques…”	granica obrona – propaganda
Oznaczanie deepfake'ów	AI Act art. 50	obowiązek ujawnienia, że treść typu deepfake została sztucznie wygenerowana lub zmanipulowana; oznakowanie w formacie nadającym się do odczytu maszynowego	F2 C2PA Polska
Przejrzystość danych treningowych	AI Act art. 53	„wystarczająco szczegółowe streszczenie na temat treści wykorzystywanych do trenowania modelu AI ogólnego przeznaczenia”	F1 – licencje i wynagrodzenia
Eksploracja tekstów i danych	dyrektywa DSM (UE) 2019/790 art. 3–4; prawo autorskie PL (Dz.U. 2025 poz. 24)	definicja eksploracji tekstów i danych w ustawie; zastrzeżenie (opt-out) w formie nadającej się do odczytu maszynowego	F1 – korpus
Wynagrodzenie twórców	DSM art. 18	„odpowiedniego i proporcjonalnego wynagrodzenia”	F1, F5

Element pętli	Przepis	Weryfikacja w tekście aktu	Funkcja w strategii
Ryzyka systemowe platform	DSA (UE) 2022/2065 art. 34–36	ryzyka systemowe VLOP; mechanizm reagowania kryzysowego	F3, F8
Strażnicy dostępu	DMA (UE) 2022/1925	obowiązki gatekeeperów, przenoszalność danych	niski koszt wyjścia
Media publiczne	EMFA (UE) 2024/1083	definicja dostawców publicznych usług medialnych z misją i finansowaniem publicznym; niezależność	czynnik Z
Reklama polityczna	rozporządzenie (UE) 2024/900	przejrzystość reklamy politycznej	granica perswazji
Ochrona języka	ustawa o języku polskim (Dz.U. 2026 poz. 81)	„ochronę języka polskiego (...) uznając tę ochronę za obowiązek wszystkich organów i instytucji publicznych”	F1 – mandat korpusu
Sygnaliści	dyrektywa 2019/1937; ustawa z 14.06.2024 (Dz.U. 2024 poz. 928)	zgłoszenia wewnętrzne i zewnętrzne	kanał algedoniczny
Jawność	ustawa o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. 2022 poz. 902)	informacja publiczna podlega udostępnieniu	rejestry jawności
Dziedzictwo w danych	zalecenie (UE) 2021/1970 – europejska przestrzeń danych dziedzictwa kulturowego	eksploracja tekstów i danych dla badań	F1, F7
Zagrożenia hybrydowe	zalecenie (UE) 2024/2143	zwalczanie zagrożeń hybrydowych	F3
Prawa cyfrowe	Europejska deklaracja praw i zasad cyfrowych (2023/C 23/01), rozdz. III „Swoboda wyboru: interakcje z algorytmami i systemami sztucznej inteligencji”	dostęp do treści cyfrowych odzwierciedlających różnorodność kulturową i językową UE; ograniczanie wykorzystywania słabych punktów i uprzedzeń	F1, F3, F6
Misja mediów publicznych	ustawa o radiofonii i telewizji (Dz.U. 2022 poz. 1722), art. 21 i karta powinności	sposób realizowania misji publicznej i niezależność redakcyjna jednostek publicznej radiofonii i telewizji	czynnik Z, F4

Uwaga o terminach: zakazy z art. 5 AI Act stosuje się od 2 lutego 2025 r., obowiązki dla modeli ogólnego przeznaczenia od 2 sierpnia 2025 r., a większość pozostałych przepisów, w tym art. 50, od 2 sierpnia 2026 r. Pakiet „Digital Omnibus” (propozycja Komisji z 2025 r.) przewiduje zmiany w harmonogramie części obowiązków dla systemów wysokiego ryzyka; aktualny stan legislacyjny wymaga sprawdzenia przed użyciem decyzyjnym.

Uzupełnienia i luki w korpusie prawnym. W drugim przebiegu pobrano Europejską deklarację praw i zasad cyfrowych (2023/C 23/01, CELEX 32023C0123(01)) oraz tekst jednolity ustawy o radiofonii i telewizji (Dz.U. 2022 poz. 1722). Strategia Cyfryzacji Polski nie jest opublikowana w Monitorze Polskim (brak w API ELI Sejmu); przed wydaniem 1.1 należy dołączyć jej tekst z gov.pl.

5. Analizy strategiczne

5.1. Analiza polityczna i geopolityczna

Narracje strategiczne stały się polem rywalizacji mocarstw. Rosja promuje antykolonialną „narrację większości świata" przeciw „kolektywnemu Zachodowi" i używa pamięci historycznej jako broni. Chiny łączą narrację z eksportem technologii i standardów. Unia Europejska działa przez „efekt brukselski": AI Act, DSA i DMA projektują normy UE na rynki globalne przez siłę rynku. Polska stoi w miejscu, w którym te narracje się zderzają: na granicy NATO i UE, obok Ukrainy, z doświadczeniem transformacji. To pozycja **dziury strukturalnej** (Burt). Kto łączy niepołączone skupiska – Europę Zachodnią, Środkową, Ukrainę i państwa bałtyckie – zyskuje przewagę informacyjną. Warunek: Polska musi mieć własną opowieść systemową („jak powinien działać porządek"), a nie tylko reaktywną („co jest nieprawdą").

5.2. Analiza bezpieczeństwa: wojna poznawcza

Korpus definiuje wojnę poznawczą jako działania, których celem nie jest przekaz danych, lecz **skutek w umyśle**: manipulacja spontanicznymi mechanizmami poznania przeciwnika lub jego ludności. Wojna poznawcza wykracza poza dezinformację – obejmuje warunkowanie całej wiedzy. Dla Polski oznacza to trzy klasy zagrożeń: (1) operacje FIMI wymierzone w relacje z Ukrainą i poparcie dla polityki bezpieczeństwa; (2) ataki na zaufanie do instytucji (wybory, służby, media) z użyciem deepfake'ów i botów; (3) długofalowe przesuwanie norm przez modele AI i platformy, które nie znają polskiego kontekstu. Odpowiedzią nie jest kontrpropaganda, lecz zwiększenie różnorodności regulatora (Ashby): wiele niezależnych węzłów wykrywania, wiarygodni nadawcy i obywatele z umiejętnościami.

5.3. Analiza społeczno-gospodarcza: gospodarka kreatywna i rozlewanie

Sektory kreatywne w państwach wiodących wytwarzają 5,8–6,1% PKB (Wielka Brytania, Włochy). W Wielkiej Brytanii wartość dodana sektorów kreatywnych rosła w latach 2010–2022 o 50,3%, wobec 21,5% dla całej gospodarki. W Polsce szacunek z 2010 r. wskazywał ok. 2,5% wartości dodanej. To dane stare – brak aktualnego rachunku satelitarnego kultury jest luką pomiarową. **Efekty rozlewania** (*creative spillovers*: wiedzy, przemysłu, sieci) występują tam, gdzie twórcy i inżynierowie pracują blisko siebie. W badaniach regionalnych udział pracowników kreatywnych i STEM jest wyższy w branżach wprowadzających innowacje. Wniosek: polityka kultury jest polityką innowacji, jeżeli łączy zespoły SSH–STEM, a nie tylko dotuje wydarzenia.

5.4. Analiza zasobowa (VRIO)

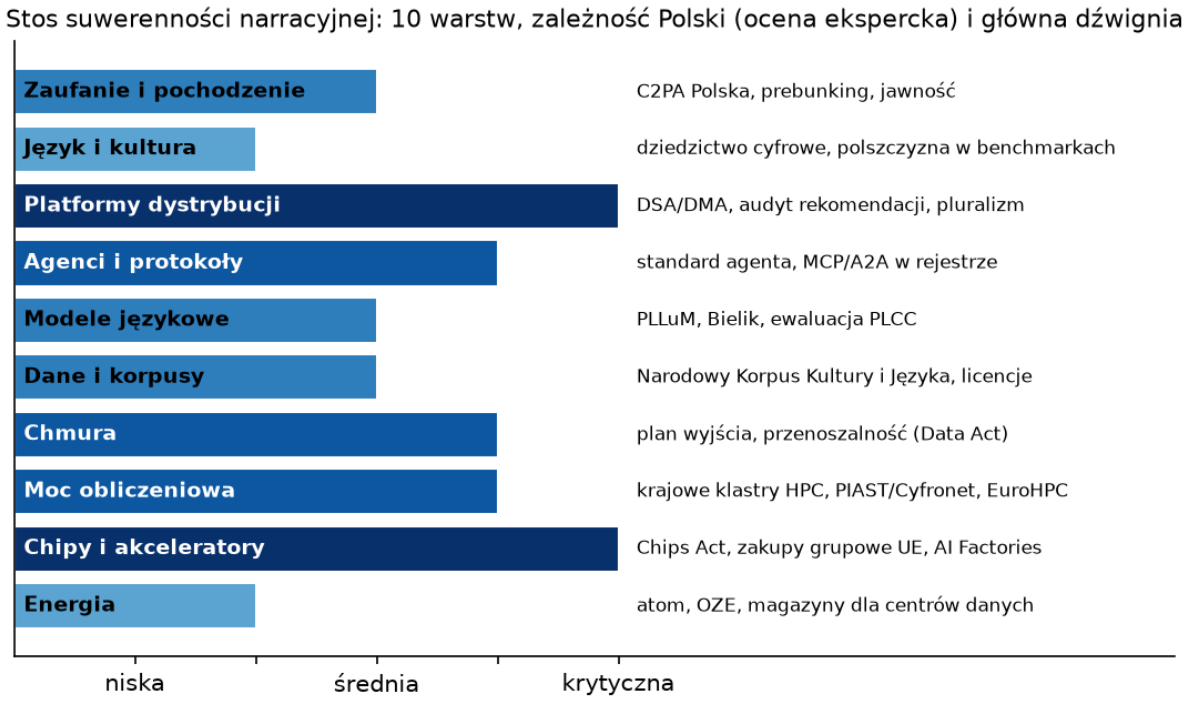
Tabela 11. VRIO zasobów narracyjnych Polski

Zasób	Wartościowy	Rzadki	Trudny do imitacji	Zorganizowany	Wniosek
Branża gier (studia, IP, kompetencje)	tak	tak	tak	częściowo	przewaga do wzmocnienia (F4, F5)
Polszczyzna i dziedzictwo (archiwa, biblioteki, muzea)	tak	tak	tak	nie (brak korpusu i licencji)	niewykorzystana przewaga (F1)
Polskie modele (PLLuM, Bielik) i środowisko NLP	tak	średnio	średnio	częściowo	przewaga czasowa – wymaga skali (F1)
Doświadczenie z rosyjską dezinformacją i pomocą Ukrainie	tak	tak	tak	nie (brak systemu)	wiedza ekspercka do eksportu (F3, F8)
Diaspora i sieci akademickie	tak	średnio	tak	nie	kanał słabych więzi (F4)
Inżynierowie IT i cyberbezpieczeństwa	tak	średnio	średnio	częściowo	baza dla F2, F8
Pamięć seniorów (instytucjonalna, rodzinna, lokalna)	tak	tak	tak	nie	zasób znikający – pilność (F7)

5.5. Analiza kulturowa

Kultura polska ma silny kapitał tożsamościowy i historyczny, ale jest narażona na trzy procesy: **platformizację uwagi** (algorytmy kształtują widzialność i polaryzację), **homogenizację** (globalne modele spłaszczają kulturowo treści – korpus zawiera badania „epistemicznego spłaszczania kulturowego" dziedzictwa węgierskiego i postulat ścieżki V4) i **anglicyzację młodego pokolenia** w środowisku cyfrowym. Polityka pamięci jest legitymna tylko wtedy, gdy buduje ciągłość bez fałszowania historii. W przeciwnym razie obniża czynnik Z i staje się łatwym celem dla przeciwnika. Kultura organizacyjna państwa – prawda operacyjna, odwaga, uczenie się po błędzie – jest częścią tej samej analizy. Bez niej komunikacja państwa jest odbierana jako PR.

5.6. Analiza technologiczna: stos suwerenności narracyjnej

Rysunek 4. Stos suwerenności narracyjnej

Rysunek 4. Ocena ekspercka zależności Polski w dziesięciu warstwach, od energii po zaufanie. Najwyższa zależność: chipy oraz platformy dystrybucji i rekomendacji (krytyczna), moc obliczeniowa, chmura, modele i agenci (wysoka). Najniższa: energia i warstwa języka i kultury – to warstwy, w których Polska może zbudować przewagę najszybciej i najtaniej.

Trzy ustalenia technologiczne z korpusu:

1. **RAG i grafy wiedzy zmniejszają halucynacje**, ale tylko przy dobrym korpusie źródłowym. GraphRAG i warianty grafowe (np. HippoRAG) poprawiają odpowiedzi na pytania wymagające syntezy. To argument za grafem wiedzy o polskiej kulturze jako dobrem publicznym.
2. **Znak wodny nie wystarczy.** Znaki wodne w tekście są podatne na parafrazę i przycinanie, a w obrazach – na ataki adaptacyjne. Skuteczna jest kombinacja: podpisane poświadczenia pochodzenia (C2PA, Content Credentials) + znak wodny + wykrywanie + edukacja.
3. **Protokoły agentowe dojrzewają.** MCP (Model Context Protocol) stał się wspólnym mechanizmem rozszerzeń. W grudniu 2025 r. Linux Foundation powołała Agentic AI Foundation wokół MCP, goose i AGENTS.md. Polski standard agenta (mandat, właściciel, log, warunek zatrzymania) powinien być zgodny z tymi otwartymi protokołami, a nie tworzyć własny „wyspowy" standard.

5.7. Analiza prawna

Unia daje Polsce kompletną ramę: AI Act (nadzór człowieka, zakazy, przejrzystość, obowiązki GPAI), DSA (ryzyka systemowe, mechanizm kryzysowy), DMA (strażnicy dostępu), EMFA (niezależność mediów), DSM (eksploracja tekstów i danych, wynagrodzenia), Data Act i DGA (przenoszalność, altruizm danych), rozporządzenie o reklamie politycznej, Europejski akt o dostępności. Luką nie jest brak przepisów, lecz **brak krajowych instytucji wykonawczych i instrumentów pozytywnych**:

- brak krajowego mechanizmu licencjonowania korpusu do trenowania modeli z wynagrodzeniem twórców (zbiorowe zarządzanie prawami – ustawa z Dz.U. 2024 poz. 1665 – nie obejmuje tego wprost);
- brak standardu pochodzenia treści dla komunikacji organów publicznych;
- brak rejestru systemów AI administracji z prawem do uzasadnienia i odwołania;
- obowiązki z art. 50 AI Act wymagają krajowych wytycznych i nadzoru (wyznaczenie organu nadzoru rynku);
- ustawa o języku polskim (Dz.U. 2026 poz. 81) chroni język w obrocie i urzędach, ale nie obejmuje jego obecności w zasobach cyfrowych i modelach.

5.8. Analiza ustrojowa

Strategia narracyjna ma dwóch przeciwników ustrojowych. Pierwszy to **państwo bezradne**: rozproszone kompetencje, brak właściciela wyniku, komunikacja jako dodatek. Drugi to **państwo propagandy**: komunikacja jako narzędzie władzy, przechwycenie mediów publicznych, ukryte profilowanie. Rozwiązaniem jest podział ról zgodny z VSM (rozdz. 6): Naród i Konstytucja (S5) gwarantują wolność twórczości i pluralizm; Rada Strategiczna (S3) integruje zasoby, ale nie zatwierdza treści; niezależny audyt (S3*) bada algorytmy państwa i platform; instytucje kultury i twórcy (S1) działają autonomicznie w ramach zasady wyciągniętej ręki.

5.9. Synteza: SWOT i TOWS

Tabela 12. SWOT strategii narracyjnej

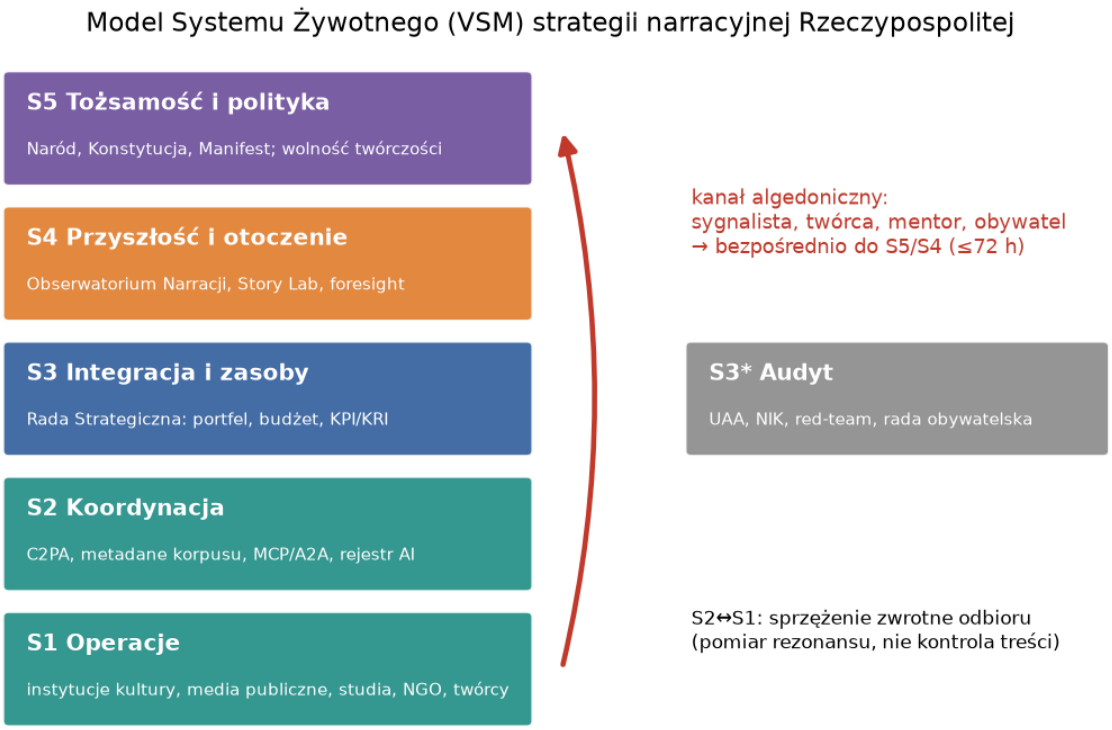
Mocne strony	Słabe strony
branża gier o zasięgu globalnym; doświadczenie wsparcia Ukrainy; zalążki polskich modeli; silne kompetencje inżynierskie; bogate archiwa i dziedzictwo	brak korpusu narodowego i licencji; brak systemu wykrywania FIMI i standardu pochodzenia; rozproszone kompetencje; niski poziom zaufania i polaryzacja; brak aktualnego rachunku kultury
Szanse	**Zagrożenia**
AI Act art. 50 i C2PA jako nowy standard; fundusze UE (Kreatywna Europa, Cyfrowa Dekada, AI Factories); rosnące zapotrzebowanie na autentyczne dane; Polska jako pomost regionalny; eksport kompetencji odporności	FIMI i wojna poznawcza; homogenizacja kulturowa przez modele globalne; koncentracja platform; utrata dochodów twórców; pokusa propagandy państwowej; utrata pamięci pokolenia seniorów

TOWS – cztery strategie:

- **SO:** użyć branży gier i polskich modeli do budowy Narodowego Korpusu Kultury i Języka oraz eksportu treści (F1, F4).
- **WO:** użyć AI Act art. 50 i standardu C2PA do szybkiego zbudowania standardu pochodzenia w komunikacji publicznej (F2), a funduszy UE – do Obserwatorium Narracji (F8).
- **ST:** zbudować odporność poznawczą przez prebunking, edukację medialną i międzypokoleniowe laboratoria, a nie przez cenzurę (F3, F7).
- **WT:** przeciwdziałać pokusie propagandy i przechwyceniu przez Human-in-Command, rejestr AI i niezależny audyt (F6).

6. Architektura: strategia narracyjna jako system żywotny

6.1. Model systemu żywotnego (VSM)

Rysunek 5. VSM strategii narracyjnej Rzeczypospolitej

Tabela 13. Funkcje VSM w strategii narracyjnej

Funkcja	Rola cybernetyczna	Realizacja	Ryzyko przy awarii
S1 Operacje	wytwarzanie treści i zdolności	instytucje kultury, media publiczne i niezależne, studia gier i filmu, uczelnie, NGO, twórcy	dokumenty i wydarzenia zamiast wyniku
S2 Koordynacja	tłumienie oscylacji między jednostkami	standardy: C2PA, metadane i licencje korpusu, MCP/A2A, rejestr AI, wspólny słownik FIMI	konflikty, dublowanie, niespójność komunikatów
S3 Integracja	alokacja zasobów, portfel filarów	Rada Strategiczna TechnoRepubliki, budżet zadaniowy, KPI/KRI	silosy resortowe
S3* Audyt	niezależna kontrola zgodności	Urząd Audytu Algorytmicznego, NIK, red-team, rada obywatelska	przechwycenie, upiększanie danych
S4 Przyszłość	modelowanie otoczenia	Obserwatorium Narracji, Polish Strategic Story Lab, foresight	sterowanie we wsteczne lusterko
S5 Tożsamość	wartości i granice	Naród, Konstytucja, Manifest; wolność twórczości, pluralizm	dryf tożsamościowy lub instrumentalizacja kultury
Kanał algedoniczny	alarm omijający hierarchię	sygnalista, twórca, mentor, obywatel → bezpośrednio do S4/S5 w ≤72 h	ukrywanie błędów, kryzys zaskoczenia

6.2. Pętla narracyjna: od sygnału do korekty

Tabela 14. Pętla sprawczości w narracji

Ogniwo	Pytanie	Narzędzie	Miernik
Receptor	Jakie narracje krążą, kto je niesie, jak szybko rosną?	monitoring wielojęzyczny, OSINT, dane platform (DSA art. 40)	czas wykrycia
Korelator	Co to znaczy, jaki jest model sytuacji?	GraphRAG nad korpusem, analiza sieci, GNN/TDA	trafność klasyfikacji, odsetek fałszywych alarmów
Decydent	Czy reagować, kto, jakim instrumentem?	człowiek z mandatem (Human-in-Command)	czas decyzji, jawność uzasadnienia
Efektor	Kto wykonuje?	sieć nadawców: media, twórcy, nauka, samorząd, diaspora	zasięg wiarygodnych nadawców
Pomiar odbioru	Czy zadziałało?	badania panelowe, eksperymenty A/B prebunkingu (z zachowaniem etyki)	zmiana rozpoznawania technik, zaufanie
Korekta	Co poprawić?	przegląd kwartalny, red-team	odsetek wdrożonych korekt

6.3. Karta Pętli – minimalny standard każdego filaru

Każdy filar ma Kartę Pętli z dziewięcioma polami: **cel** (zmienna stanu i wartość docelowa), **właściciel** (osoba z mandatem), **miernik** (źródło danych, częstotliwość), **próg alarmowy** (KRI), **reguła korekty** z terminem, **bezpiecznik** (co zatrzymuje działanie), **podstawa prawna**, **budżet zadaniowy** i **data przeglądu**. Wzór karty zawiera Aneks C.

7. Osiem filarów – karty strategiczne

Tabela 15. Osiem filarów i ich wkład w czynniki formuły N

Filar	W	J	Z	O	Klasa uruchomienia
F1 Polszczyzna w AI	○	●●●	●	●	I
F2 C2PA Polska	○	○	●●	●●●	II
F3 Odporność poznawcza	○	○	●●	●●●	II
F4 Soft power z dowiezionego wyniku	●●●	●●	●	○	III
F5 Klasa sprawcza SSH–STEM	●●●	●●	○	○	III
F6 Human-in-Command i prawda operacyjna	●	○	●●●	●●	I
F7 Sojusz pokoleń 2G	●	●●	●●	●●	II
F8 Obserwatorium Narracji	●	●	●	●●●	III

●●● *wkład główny,* ●● *istotny,* ● *uzupełniający,* ○ *brak. Każdy czynnik ma co najmniej dwa filary o wkładzie głównym – wymóg formuły iloczynowej.*

7.1. F1. Polszczyzna w AI: Narodowy Korpus Kultury i Języka

Cel. Do 2030 r. modele dostępne w Polsce (krajowe i globalne) odpowiadają po polsku na poziomie najlepszych modeli w benchmarku kompetencji językowo-kulturowych, a polscy twórcy otrzymują wynagrodzenie za udział ich utworów w trenowaniu.

Mechanizm. Narodowy Korpus Kultury i Języka jako dobro publiczne o trzech warstwach licencyjnych: otwartej (domena publiczna, zasoby publiczne), licencjonowanej odpłatnie (wydawcy, media, twórcy – przez organizacje zbiorowego zarządzania) i badawczej (DSM art. 3). Do tego graf wiedzy o polskiej kulturze, historii i prawie oraz stały benchmark (rozwinięcie PLCC) publikowany co roku dla modeli krajowych i globalnych. PLLuM i Bielik jako krajowe modele referencyjne, rozwijane w otwartej konkurencji, a nie jako monopol jednego konsorcjum.

Dowody. Korpus PLLuM ok. 140 mld tokenów, w tym ok. 30 mld na licencjach otwartych. Bielik 11B v3 monitoruje zastrzeżenia TDM w robots.txt i warunkach serwisów, co jest praktyką zgodną z DSM art. 4. Podpowiedzi kulturowe poprawiają zgodność modeli z wartościami społeczeństw w 71–81% krajów – ale trwała poprawa wymaga danych, a nie tylko instrukcji.

Miernik. Wynik modeli w benchmarku PLCC+ (krajowe/globalne); wolumen korpusu z czystą licencją; przychody twórców z licencji treningowych; liczba instytucji udostępniających zasoby.

Reguła korekty. Jeżeli po 24 miesiącach różnica między najlepszym modelem globalnym a najlepszym modelem otwartym w benchmarku nie spada, przesunąć środki z budowy modelu na korpus, ewaluację i licencje. Polska ma wtedy wpływać na modele globalne przez dane i benchmarki.

Bezpiecznik. Korpus nie jest narzędziem cenzury ani „oficjalnej wersji historii": pluralizm źródeł, jawne metadane, rada korpusu z rotacją, prawo twórcy do wycofania (opt-out).

Podstawa prawna. DSM art. 3, 4 i 18; AI Act art. 53; prawo autorskie (Dz.U. 2025 poz. 24); ustawa o zbiorowym zarządzaniu (Dz.U. 2024 poz. 1665); ustawa o języku polskim; ustawy o bibliotekach, muzeach, archiwach i egzemplarzu obowiązkowym (źródła zasobów).

7.2. F2. C2PA Polska: pochodzenie i autentyczność treści

Cel. Do 2028 r. 100% materiałów audiowizualnych organów centralnych i mediów publicznych ma podpisane poświadczenia pochodzenia (C2PA/Content Credentials). Obywatel może je sprawdzić jednym kliknięciem.

Mechanizm. Krajowy profil standardu C2PA, kwalifikowane pieczęci i znaczniki czasu (eIDAS 2014/910, eIDAS 2), narzędzie weryfikacji w mObywatelu, obowiązek dla komunikacji publicznej i dobrowolny program dla mediów i twórców. Zgodność z art. 50 AI Act: znakowanie treści generowanych przez organy publiczne.

Dowody. C2PA to otwarty standard koalicji Adobe, Microsoft, Intel, BBC i innych do osadzania podpisanych poświadczeń w plikach. Ludzie słabo rozpoznają deepfake'i (24,5–61%), a znaki wodne są podatne na parafrazę i ataki. Pochodzenie odwraca logikę: zamiast wykrywać fałsz, potwierdza się autentyk.

Miernik. Udział materiałów publicznych z poświadczeniem; liczba weryfikacji; czas reakcji na fałszywki podszywające się pod organy.

Reguła korekty. Jeżeli po 12 miesiącach weryfikacje są marginalne, przenieść ciężar z infrastruktury na edukację i integrację z platformami.

Bezpiecznik. Brak poświadczenia nie oznacza fałszu. Standard nie może być warunkiem dopuszczenia treści obywatelskich do obiegu – to byłaby licencja na mówienie.

7.3. F3. Odporność poznawcza: prebunking i wykrywanie FIMI

Cel. Do 2030 r. większość dorosłych rozpoznaje podstawowe techniki manipulacji (fałszywa dychotomia, kozioł ofiarny, emocjonalna eskalacja, podszywanie się). Czas od wykrycia operacji FIMI do publicznego komunikatu nie przekracza 72 godzin.

Mechanizm. Narodowy program prebunkingu (krótkie formaty wideo i gry oparte na technikach, nie na treściach), edukacja medialna w podstawie programowej od przedszkola (model fiński), rejestr incydentów FIMI zgodny z ramą EEAS (DISARM) i jawny raport roczny. Agencja lub zespół o funkcji obrony psychologicznej (model szwedzki), z mandatem ustawowym, ale bez uprawnień do usuwania treści.

Dowody. Inokulacja i prebunking są skuteczne (szeroka literatura eksperymentalna). Filmy o technikach dezinformacji wobec uchodźców w PL/CZ/SK zwiększyły rozpoznawanie. Nauka konkretnych metod działa lepiej niż ogólne ostrzeżenia. Finlandia: wysoka odporność skorelowana z edukacją medialną i zaufaniem.

Miernik. Odsetek rozpoznających techniki (badanie panelowe), czas wykrycia i reakcji, liczba incydentów opisanych w rejestrze, zaufanie do mediów.

Reguła korekty. Jeżeli badania pokażą wzrost ogólnego sceptycyzmu (także wobec prawdy), zmienić formaty z „ostrzegawczych" na „rozróżniające".

Bezpiecznik. Żadnych list „zakazanych narracji". Rejestr opisuje operacje (aktor, technika, infrastruktura), nie opinie obywateli.

7.4. F4. Soft power z dowiezionego wyniku

Cel. Do 2030 r. Polska wraca do pierwszej trzydziestki filaru „kultura i dziedzictwo" Global Soft Power Index, a eksport kreatywny (gry, film, muzyka, wzornictwo) rośnie szybciej niż PKB.

Mechanizm. Polska Fabryka Opowieści (film, seriale, animacja i dokument o technologii, historii i przyszłości Polski), Games for Poland (fundusz gier historycznych, strategicznych i edukacyjnych z potencjałem eksportowym), Instytuty TechnoRepubliki (sieć łącząca kulturę, naukę, biznes i technologię). Finansowanie na zasadzie wyciągniętej ręki: niezależne rady, jawne kryteria, rozliczanie za wynik (zasięg, eksport, nagrody, IP), a nie za zgodność z linią rządu.

Dowody. Gry: 96% przychodów z eksportu. Rok masowej pomocy Ukrainie: wzrost z 40. na 33. miejsce GSPI. Model eksportu muzyki w Europie: część finansowania przez niezależne fundusze kultury. Korpus zawiera analizy użycia gier wideo jako instrumentu soft power w czasie wojny w Ukrainie oraz przypadki odwrotne – sport i kultura jako narzędzia propagandy rządu (Węgry), które obniżają wiarygodność.

Miernik. Pozycja w GSPI i Anholt NBI, eksport kreatywny, nagrody i festiwale, IP w polskich rękach.

Reguła korekty. Projekt bez wyniku po dwóch cyklach jest wygaszany; środki wracają do konkursu.

Bezpiecznik. Zakaz finansowania treści „na zamówienie polityczne". Pluralizm tematów i twórców.

7.5. F5. Klasa sprawcza kultury i technologii (SSH–STEM)

Cel. Do 2030 r. każda większa instytucja kultury i uczelnia artystyczna ma wspólne zespoły z inżynierami. Państwo jest pierwszym wymagającym klientem dla polskich firm kreatywno-technologicznych.

Mechanizm. Zamówienia przedkomercyjne, nagrody za wynik i piaskownice regulacyjne (np. dla narzędzi AI w kulturze), kapitał wzrostu dla firm kreatywno-technologicznych, huby kultury 4.0 poza metropoliami. Mierzenie efektów rozlewania (wiedzy, przemysłu, sieci) w rachunku satelitarnym kultury.

Dowody. Wzrost wartości dodanej sektorów kreatywnych w UK szybszy niż gospodarki; efekty rozlewania w klastrach; wyższy udział pracowników kreatywnych i STEM w firmach innowacyjnych. Ryzyko: spadek dochodów twórców przez substytucję AI – stąd powiązanie z F1 (licencje).

Miernik. Liczba wspólnych zespołów SSH–STEM, przychody i eksport firm kreatywno-technologicznych, udział zamówień publicznych za wynik.

Bezpiecznik. Klasa sprawcza nie może stać się nową elitą kilku miast: kryterium regionalne w programach.

7.6. F6. Human-in-Command i prawda operacyjna w komunikacji państwa

Cel. Do 2027 r. każdy system AI wykorzystywany przez administrację w komunikacji z obywatelem jest w publicznym rejestrze. Obywatel wie, kiedy decyzję wspierała AI, i ma prawo do uzasadnienia oraz skutecznego odwołania.

Mechanizm. Rejestr systemów AI administracji; zasada Human-in-Command: człowiek z mandatem i czasem na decyzję, nie formalny „klikacz"; zakaz ukrytego profilowania politycznego i perswazji algorytmicznej przez organy państwa; Urząd Audytu Algorytmicznego (S3*); kanał algedoniczny i ochrona sygnalistów; obowiązkowy red-team dla kampanii publicznych z użyciem AI.

Dowody. Bierny nadzór obniża świadomość sytuacyjną i zwiększa ślepe zaufanie do automatów. Platformy i duże firmy technologiczne angażują się w przechwycenie regulacyjne. AI Act art. 14 wymaga, aby nadzór umożliwiał zrozumienie, interpretację i zastąpienie wyniku systemu.

Miernik. Kompletność rejestru, liczba i skuteczność odwołań, liczba audytów, czas obsługi zgłoszeń sygnalistów.

Reguła korekty. Każdy incydent nadużycia AI w komunikacji publicznej uruchamia przegląd w 30 dni i publiczny raport.

Bezpiecznik. Klauzula wygaśnięcia dla nadzwyczajnych uprawnień informacyjnych; raport odrębny mniejszości w radach.

7.7. F7. Sojusz pokoleń 2G w pamięci i narracji

Cel. Do 2030 r. działa sieć Laboratoriów Pamięci i Przyszłości (biblioteki, domy kultury, szkoły, UTW), w której zespoły Gen Z + seniorzy digitalizują i opisują lokalne zasoby z licencją dla korpusu narodowego.

Mechanizm. Zasada podwójnego klucza: młody lider odpowiada za tempo, narzędzia i rozwiązanie, doświadczony mentor – za kontekst, pamięć i test konsekwencji. Mentoring odwrotny w AI i cyberbezpieczeństwie (seniorzy są szczególnie narażeni na oszustwa i dezinformację). UTW 4.0 z AI literacy.

Dowody. Badania korpusu: różnice pokoleniowe w zaufaniu do LLM i antropomorfizacji; Gen Z zwraca się do AI z nieufności wobec mediów społecznościowych; 86% studentów używa AI w nauce. W Polsce (NASK 2026) 63% nastolatków nie zna pojęcia „deepfake", a 73% rodziców uważa, że dzieci nie korzystają z AI, albo nie ma pewności – luka wiedzy biegnie w obie strony między pokoleniami. Mentoring odwrotny buduje bezpieczeństwo psychologiczne i uczenie się w organizacji.

Miernik. Liczba laboratoriów, zasoby z licencją, uczestnicy 55+ i poniżej 26 lat, odsetek seniorów rozpoznających oszustwa z użyciem AI.

Bezpiecznik. Pamięć lokalna i rodzinna należy do wspólnot: zgoda, prawo do wycofania, ochrona danych osobowych.

7.8. F8. Obserwatorium Narracji: Sieciowy Bliźniak Rzeczypospolitej

Cel. Do 2028 r. działa publiczno-naukowe Obserwatorium Narracji, które co kwartał publikuje mapę narracji o Polsce (krajowych i zagranicznych, ludzkich i maszynowych) oraz test „jak modele AI opowiadają Polskę".

Mechanizm. Sieciowy Bliźniak Narracyjny: graf wiedzy (GraphRAG) nad korpusem i strumieniami danych, system wieloagentowy (MAS) z otwartymi protokołami MCP/A2A, wykrywanie anomalii (GNN, TDA) w sieciach rozprzestrzeniania, process mining procesów reagowania. Wyniki trafiają do S4 i do opinii publicznej. Polish Strategic Story Lab testuje komunikację bez manipulacji.

Dowody. Badania korpusu: symulacje komór echa i dyfuzji dezinformacji z agentami LLM, preferencyjne przyłączanie w sieciach modeli, metody wykrywania TTP FIMI z narzędzi OSINT, grafowe wykrywanie zmów w zamówieniach (systematyczny przegląd 93 badań z ponad 6 000 rekordów).

Miernik. Czas wykrycia, trafność, liczba publikacji i replikacji, wykorzystanie przez media i naukę.

Bezpiecznik. Obserwatorium bada narracje i operacje, nie osoby. Brak profilowania obywateli, otwarte metody, niezależna rada naukowa, dostęp badaczy do danych platform na zasadach DSA art. 40.

8. Ranking cybernetyczny filarów i modelowanie

8.1. Po co ranking w strategii narracyjnej

Osiem filarów nie może ruszyć jednocześnie z pełną mocą: kadry, budżet i uwaga polityczna są ograniczone. Ranking nie mówi, który filar jest „ważniejszy". Mówi, **w jakiej kolejności je uruchamiać**, aby iloczyn N rósł najszybciej i aby zaniechanie nie spowodowało strat nieodwracalnych.

8.2. Kryteria jako wielkości cybernetyczne

Tabela 16. Pięć kryteriów rankingu

Kryterium	Pytanie cybernetyczne	Źródło oceny
K1 dźwignia na czynnik najsłabszy	O ile filar podnosi najsłabsze czynniki formuły (dziś J i Z)?	ocena ekspercka na podstawie diagnozy (rozdz. 4)
K2 szybkość efektu	Po ilu miesiącach pojawia się mierzalny efekt?	ocena ekspercka
K3 centralność w sieci	Ile innych filarów zależy od tego filara (bezpośrednio i pośrednio)?	centralność Katza w sieci zależności (rys. 6)
K4 nieodwracalność zaniechania	Czy opóźnienie powoduje straty, których nie da się odrobić?	ocena ekspercka (okna czasowe: dane treningowe, pamięć seniorów, zaufanie)
K5 wykonalność	Czy istnieją podstawy prawne, kompetencje i finansowanie?	ocena ekspercka na podstawie analizy prawnej

8.3. Sieć zależności filarów

Rysunek 6. Sieć zależności filarów

Rysunek 6. Strzałka oznacza, że filar umożliwia inny filar (np. F1 korpus → F4 Fabryka Opowieści; F6 Human-in-Command → F3 odporność, bo daje legitymację). Najwyższą centralność Katza mają F5 Klasa sprawcza (0,440) i F6 Human-in-Command (0,426): pierwszy wytwarza zdolności dla innych, drugi nadaje im prawomocność. Najwięcej wejść ma F4 Soft power (5). To potwierdza, że soft power jest wynikiem całego systemu, a nie jego dźwignią startową.

8.4. Wyniki rankingu

Tabela 17. Wagi kryteriów (AHP)

Kryterium	Waga AHP
K1 dźwignia na czynnik najsłabszy	0,307
K2 szybkość efektu	0,114
K3 centralność w sieci	0,189
K4 nieodwracalność zaniechania	0,248
K5 wykonalność	0,142

λmax = 5,075; CI = 0,019; CR = 0,017

Tabela 18. Oceny, wynik ważony i odporność rankingu (Monte Carlo 10 000)

Filar	K1	K2	K3 (Katz)	K4	K5	Wynik	Miejsce	P(top 3) MC	Mediana miejsca (P10–P90)	Klasa
F1 Polszczyzna w AI	5	3	3,47	5	4	4,34	1	99%	2 (1–2)	I
F6 Human-in-Command	5	4	4,73	4	3	4,30	2	99%	1 (1–2)	I
F2 C2PA Polska	4	4	2,84	3	4	3,53	3	38%	4 (3–6)	II
F7 Sojusz pokoleń 2G	3	3	3,37	4	4	3,46	4	27%	4 (3–6)	II
F3 Odporność poznawcza	4	4	1,00	4	4	3,43	5	27%	4 (3–6)	II
F5 Klasa sprawcza SSH–STEM	3	2	5,00	3	3	3,27	6	9%	6 (4–7)	III
F8 Obserwatorium Narracji	3	3	2,84	2	3	2,72	7	0%	7 (6–8)	III
F4 Soft power z wyniku	3	2	1,93	3	3	2,68	8	0%	8 (7–8)	III

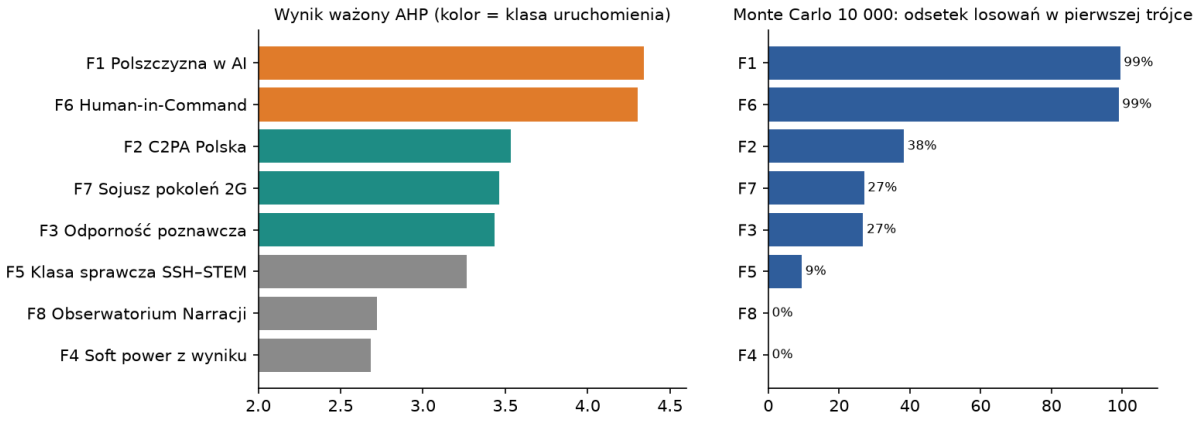
Tabela 19. Miejsca filarów w scenariuszach wag

Filar	bazowy (AHP)	krótki horyzont: K2×2	długi horyzont 2035: K4×2	napięty budżet: K5×2	wagi równe
F1	1	2	1	1	2
F6	2	1	2	2	1
F2	3	3	5	3	3
F7	4	5	3	4	4
F3	5	4	4	5	5
F5	6	6	6	6	6
F8	7	7	8	7	7
F4	8	8	7	8	8

Tabela 20. Miary sieciowe filarów

Filar	Katz	Pośrednictwo	Wyjścia	Wejścia
F1 Polszczyzna w AI	0,364	0,113	3	4
F2 C2PA Polska	0,333	0,081	3	2
F3 Odporność poznawcza	0,242	0,157	2	4
F4 Soft power z wyniku	0,288	0,131	2	5
F5 Klasa sprawcza SSH–STEM	0,440	0,218	4	3
F6 Human-in-Command	0,426	0,071	4	2
F7 Sojusz pokoleń 2G	0,359	0,060	3	1
F8 Obserwatorium Narracji	0,333	0,192	3	3

Tabele 17–20 powyżej: wagi AHP (z testem spójności), oceny i wynik ważony, odporność rankingu w Monte Carlo (10 000 losowań: wagi z rozkładu Dirichleta wokół wag AHP, oceny eksperckie ±1, centralność ±0,5), scenariusze wag oraz miary sieciowe.

Rysunek 7. Ranking i odporność w Monte Carlo

8.5. Interpretacja: klasy uruchomienia zamiast miejsc

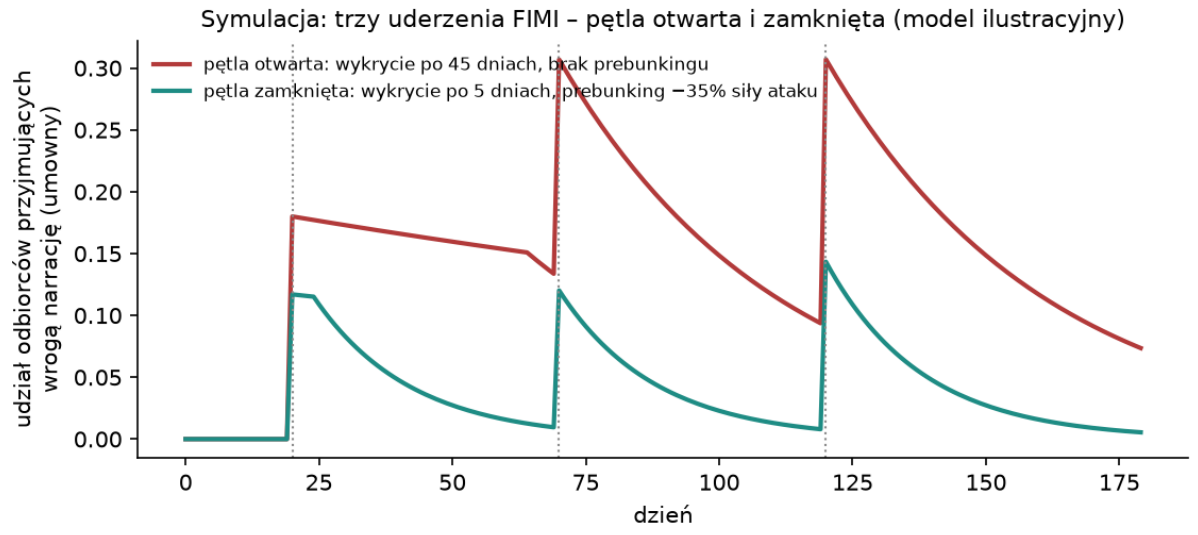
Klasa I – start w 100 dni: F1 Polszczyzna w AI i F6 Human-in-Command. Oba filary są w pierwszej trójce w 99% losowań i w każdym z pięciu scenariuszy wag zajmują miejsca 1–2. F1 wygrywa nieodwracalnością: korpusy i normy modeli kształtują się teraz, a treści syntetyczne zanieczyszczają przyszłe dane. F6 wygrywa dźwignią na zaufanie i centralnością: bez niego odporność poznawcza i Obserwatorium Narracji tracą prawomocność.

Klasa II – start w 12 miesięcy: F2 C2PA Polska, F7 Sojusz pokoleń, F3 Odporność poznawcza. Ich kolejność zależy od wag. W scenariuszu krótkiego horyzontu (np. przed wyborami) awansuje F3, w scenariuszu długiego horyzontu – F7 (znikająca pamięć seniorów). Wszystkie trzy są tanie i wykonalne. Należy je uruchomić równolegle, kolejność ma znaczenie drugorzędne.

Klasa III – fundament długiego cyklu: F5 Klasa sprawcza, F8 Obserwatorium, F4 Soft power. F5 ma najwyższą centralność, ale wolny efekt. F4 jest ostatni lub przedostatni we wszystkich scenariuszach – zgodnie z tezą T7: wpływ zewnętrzny jest skutkiem wyniku, korpusu, zaufania i odporności. Uruchomienie F4 przed klasą I i II oznaczałoby kampanię bez pokrycia, czyli profil „kampanijny" z rys. 2.

Kontrola spójności. Spójność macierzy AHP: CR = 0,017 (próg akceptacji 0,10). Korelacja rangowa centralności Katza z liczbą powiązań wychodzących: ρ = 0,86 – centralność nie jest artefaktem jednego połączenia.

8.6. Symulacja pętli otwartej i zamkniętej

Rysunek 8. Symulacja: trzy uderzenia FIMI

Model ilustracyjny porównuje dwie konfiguracje wobec trzech uderzeń FIMI w ciągu 180 dni. W **pętli otwartej** wykrycie następuje po 45 dniach, reakcja jest słaba, a prebunkingu nie ma. W **pętli zamkniętej** wykrycie następuje po 5 dniach, reakcja jest silniejsza, a prebunking zmniejsza siłę każdego uderzenia o 35%.

Tabela 21a. Wynik symulacji (model ilustracyjny)

Miara	Pętla otwarta	Pętla zamknięta
Skumulowana ekspozycja (pole pod krzywą)	27,0	7,1
Szczyt udziału odbiorców wrogiej narracji	0,307	0,143
Redukcja ekspozycji	–	74%

Model nie mierzy rzeczywistości, lecz pokazuje mechanizm: zysk z domknięcia pętli pochodzi przede wszystkim z **czasu wykrycia** i **odporności uprzedniej**, a nie z siły kontrnarracji. Dlatego KPI strategii mierzą czas i umiejętności, a nie liczbę komunikatów.

9. Metody i narzędzia: Sieciowy Bliźniak Narracyjny

Tabela 21. Metody i algorytmy w strategii narracyjnej

Metoda	Zastosowanie	Warunek bezpieczeństwa	Ustalenie z korpusu
RAG / GraphRAG	odpowiedzi modeli oparte na korpusie narodowym; analiza narracji w grafie wiedzy	jawne źródła, cytowanie, ewaluacja	RAG podnosi trafność (np. 52,2% → 65,6%); warianty grafowe lepsze przy syntezie
MAS (A2A, MCP)	agenci monitorujący, klasyfikujący i raportujący; integracja narzędzi	standard agenta: mandat, właściciel, log, warunek zatrzymania, nadzór człowieka	MCP jako wspólny mechanizm rozszerzeń; Agentic AI Foundation (XII 2025)
Process mining	analiza procesów reagowania (od wykrycia do komunikatu), grantów i zamówień w kulturze	dane procesowe bez danych osobowych obywateli	process mining w sektorze publicznym ujawnia wąskie gardła i obejścia
AHP / MCDM	ranking filarów, wybór projektów Fabryki Opowieści i Games for Poland	panel ekspertów z rotacją, test CR, jawne wagi	wielokryterialna analiza portfelowa w polityce przeciw dezinformacji (Finlandia)
GNN / TDA	wykrywanie skoordynowanych sieci botów, anomalii w dyfuzji, zmów przetargowych	wykrywanie zachowań skoordynowanych, nie poglądów; fałszywe alarmy → człowiek	grafowe wykrywanie zmów (przegląd 93 badań); symulacje komór echa
Benchmarki kulturowe	mierzenie, jak modele „znają" Polskę	otwarte zestawy, wersjonowanie, ochrona przed wyciekiem do treningu	PLCC: 600 pytań, 6 kategorii
Prebunking eksperymentalny	testowanie formatów odporności	etyka badań, zgoda, brak manipulacji	inokulacja skuteczna; ryzyko ogólnego sceptycyzmu

Trzy poziomy Sieciowego Bliźniaka. (1) **Bliźniak opisowy** – mapa narracji, aktorów i kanałów (co się dzieje). (2) **Bliźniak diagnostyczny** – modele przyczyn: dlaczego narracja rośnie, które węzły ją niosą, które dziury strukturalne wykorzystuje. (3) **Bliźniak symulacyjny** – scenariusze „co jeśli" (np. wpływ prebunkingu lub zmiany algorytmu platformy) z jawnymi założeniami, red-teamem i pluralizmem modeli.

10. Uzasadnienia: sześć dróg dowodowych

Tabela 22. Test sześciu dróg dowodowych (ocena 0–3)

Teza	Cybernetyczna	Systemowa	Sieciowa	Technologiczna	Ustrojowa	Empiryczna (korpus)
T1 Narracja jako infrastruktura	3	3	3	2	1	2
T2 Iloczyn W×J×Z×O	3	3	1	1	2	1
T3 Regulator drugiego rzędu	3	3	1	1	2	1
T4 Modele jako kanon	2	2	2	3	1	3
T5 Autentyczność rzadka	2	1	1	3	1	3
T6 Prebunking zamiast cenzury	2	2	2	1	3	3
T7 Wpływ z wyniku	2	2	2	1	1	2
T8 Sieć wygrywa z hierarchią	3	2	3	2	1	2
T9 Państwo kontrolowane	3	2	1	2	3	2
T10 Pamięć pokoleń	2	2	2	2	1	2

Wnioski. Najsilniej uzasadnione są T1, T6 i T9 (pełne pokrycie). Najsłabiej uzasadnione empirycznie są T2 i T3: formuła iloczynowa i regulator drugiego rzędu to konstrukcje teoretyczne. Ich weryfikacja wymaga paneli danych porównujących państwa (np. GSPI × zaufanie × odporność). To zadanie dla Obserwatorium Narracji i wydania 1.1. T7 wymaga lepszych danych o polskim eksporcie kreatywnym (rachunek satelitarny kultury).

1. **Droga cybernetyczna.** Prawo wymaganej różnorodności (Ashby) uzasadnia sieć nadawców zamiast jednego centrum (T1, T8). Twierdzenie Conanta–Ashby'ego uzasadnia Obserwatorium jako model systemu (F8). Cybernetyka drugiego rzędu uzasadnia kontrolę regulatora (T9). Kossecki i Mazur uzasadniają kulturę jako sterowanie normami (T3).
2. **Droga systemowa.** Punkty dźwigni Meadows: strategia działa na przepływach informacji (korpus, C2PA), regułach (licencje, rejestr AI) i celach (N zamiast liczby wydarzeń), a nie tylko na parametrach (dotacje).
3. **Droga sieciowa.** Sieci bezskalowe koncentrują uwagę samoistnie (platformy). Dziury strukturalne dają Polsce rolę pomostu. Uzbrojona współzależność wymaga planów wyjścia.
4. **Droga technologiczna.** Stos suwerenności: warstwy języka i zaufania są najtańsze do zbudowania. Model collapse i deepfake'i podnoszą wartość danych autentycznych.
5. **Droga ustrojowa.** VSM z S3* i kanałem algedonicznym; zasada wyciągniętej ręki; AI Act, DSA, EMFA jako ramy.
6. **Droga empiryczna.** Fakty z korpusu CK (rozdz. 4): skuteczność prebunkingu, słabość ludzkiego wykrywania deepfake'ów, skala FIMI, wynik eksportowy gier, luka korpusowa.

11. Panel regulatora: wskaźniki KPI i KRI

Tabela 23. Dziewiętnaście wskaźników strategii narracyjnej

Nr	Wskaźnik	Typ	Czynnik	Filar	Wartość bazowa / źródło	Cel 2030
1	Pozycja w filarze „kultura i dziedzictwo” GSPI	KPI	W	F4	69. (2022)	≤ 30.
2	Eksport kreatywny (gry, film, muzyka, wzornictwo)	KPI	W	F4, F5	do ustalenia w rachunku satelitarnym	wzrost szybszy niż PKB
3	Wynik najlepszego modelu otwartego w PLCC+ wobec czołówki	KPI	J	F1	ok. −12 pkt (2025)	≤ −3 pkt
4	Wolumen korpusu polskiego z czystą licencją	KPI	J	F1	ok. 30 mld tokenów (licencje otwarte)	≥ 150 mld
5	Przychody twórców z licencji treningowych	KPI	J, W	F1	brak mechanizmu	mechanizm działa, raport roczny
6	Zasoby z Laboratoriów Pamięci z licencją	KPI	J	F7	brak	≥ 1 mln obiektów
7	Zaufanie do mediów (badanie porównywalne)	KPI	Z	F6	ok. 44% (średnia regionu)	≥ 55%
8	Kompletność rejestru systemów AI administracji	KPI	Z	F6	brak rejestru	100% systemów
9	Skuteczność odwołań od decyzji wspieranych AI	KPI	Z	F6	brak danych	publikowana co pół roku
10	Udział materiałów organów centralnych z C2PA	KPI	O, Z	F2	ok. 0%	100% (2028)
11	Odsetek dorosłych rozpoznających techniki manipulacji	KPI	O	F3	do zbadania (panel 2027)	> 50%
12	Mediana czasu: wykrycie FIMI → komunikat publiczny	KPI	O	F3, F8	brak pomiaru	≤ 72 h
13	Odsetek seniorów rozpoznających oszustwa z użyciem AI	KPI	O	F7	do zbadania	+20 pkt proc.
14	Wspólne zespoły SSH–STEM w instytucjach kultury i uczelniach	KPI	W	F5	brak danych	≥ 200
15	Incydenty nadużycia AI w komunikacji publicznej	KRI	Z	F6	–	0 nierozliczonych
16	Udział ruchu informacyjnego zależnego od jednej platformy	KRI	O	F8	wysoki (wyszukiwarka ok. 90% EOG)	trend malejący, plan wyjścia
17	Wzrost ogólnego sceptycyzmu wobec prawdziwych informacji po prebunkingu	KRI	Z	F3	–	brak istotnego wzrostu
18	Znajomość pojęcia i metod wykrywania deepfake wśród nastolatków	KPI	O	F3, F7	28% zna pojęcie (NASK 2026)	≥ 80%
19	Udział finansowania kultury poza zasadą wyciągniętej ręki	KRI	Z	F4	do zbadania	malejący

Zasada panelu. Każdy wskaźnik ma właściciela, źródło i termin przeglądu. Żaden wskaźnik nie ocenia obywatela ani treści wypowiedzi. Wskaźniki KRI uruchamiają przegląd, a nie automatyczne sankcje.

12. Sekwencja wdrożenia i mapa drogowa

Tabela 24. Mapa drogowa

Horyzont	Priorytety	Filary
Pierwsze 100 dni	inwentaryzacja systemów AI administracji i start rejestru; mandat i rada Narodowego Korpusu Kultury i Języka; profil C2PA dla komunikacji rządu (pilotaż w KPRM i mediach publicznych); karta 8 filarów z właścicielami; wspólny słownik FIMI	F1, F6 (klasa I), przygotowanie F2
12 miesięcy	pierwsza transza licencji korpusu i mechanizm wynagrodzeń; benchmark PLCC+ jako coroczny raport; narodowy program prebunkingu; sieć 50 Laboratoriów Pamięci i Przyszłości; raport odporności poznawczej; Urząd Audytu Algorytmicznego (projekt ustawy)	F2, F3, F7 (klasa II)
36 miesięcy	Obserwatorium Narracji z kwartalną mapą; Polska Fabryka Opowieści i Games for Poland (konkursy arm's length); huby kultury 4.0; rachunek satelitarny kultury i efektów rozlewania	F4, F5, F8 (klasa III)
2030	modele w polszczyźnie na poziomie czołówki; 100% komunikacji publicznej z C2PA; większość dorosłych rozpoznaje techniki manipulacji; GSPI „kultura i dziedzictwo” ≤ 30.	wszystkie
2035	Polska współtworzy europejskie standardy korpusów, pochodzenia treści i odporności poznawczej; eksport kompetencji odporności do Europy Wschodniej	wszystkie

Pakiet legislacyjny (rozwinięcie pakietu z wydania 2.0; Aneks E). (1) Ustawa o Narodowym Korpusie Kultury i Języka, licencjonowaniu danych i wynagrodzeniu twórców. (2) Ustawa o pochodzeniu i autentyczności treści publicznych (C2PA). (3) Ustawa o odpowiedzialnym wykorzystaniu AI w państwie, rejestrze systemów i prawie do odwołania (uzupełnienie AI Act). (4) Ustawa o odporności poznawczej i obronie psychologicznej, bez uprawnień do usuwania treści. (5) Ustawa o instytucjach kultury 4.0 i finansowaniu na zasadzie wyciągniętej ręki. (6) Nowelizacja ustawy o języku polskim o obecność języka w zasobach cyfrowych i modelach.

13. Ryzyka wdrożenia i bezpieczniki

Tabela 25. Rejestr ryzyk

Ryzyko	Mechanizm	Skutek	Bezpiecznik
Propaganda państwowa	odporność poznawcza zamienia się w „właściwą narrację”	spadek Z, polaryzacja	F6, zakaz list narracji, EMFA, niezależne rady, audyt
Przechwycenie korpusu	jedno konsorcjum lub resort kontroluje dane i modele	monopol interpretacyjny	otwarta konkurencja modeli, rada z rotacją, jawne metadane
Efekt ogólnego sceptycyzmu	źle zaprojektowany prebunking	nieufność także wobec prawdy	KRI 17, formaty „rozróżniające”
Pozorny nadzór człowieka	formalne zatwierdzanie wyników AI	ślepe zaufanie do automatów	Human-in-Command z czasem i mandatem, audyt decyzji
Kampania bez wyniku	F4 uruchomiony przed klasą I–II	drwina, utrata wiarygodności	kolejność klas, finansowanie za wynik
Konflikt z twórcami	korpus bez wynagrodzenia	bojkot, spory prawne	licencje, opt-out, organizacje zbiorowego zarządzania
Inwigilacja przez Obserwatorium	analiza osób zamiast narracji	naruszenie praw, utrata Z	zakaz profilowania, DSA art. 40, rada naukowa
Zależność od dostawcy	modele i chmura jednego dostawcy	odcięcie, zmiana warunków	plan wyjścia, przenoszalność, otwarte wagi

14. Czego publikacja nie twierdzi. Ograniczenia

- Nie twierdzi, że państwo powinno tworzyć treści kultury ani wskazywać „właściwe" narracje. Twierdzi, że powinno budować infrastrukturę i kontrolować samo siebie.
- Nie twierdzi, że formuła N jest zmierzona. To model koncepcyjny; profile na rys. 2 są umowne.
- Ranking jest oceną ekspercką autora, sprawdzoną analizą sieciową i Monte Carlo. Przed użyciem decyzyjnym wymaga panelu ekspertów (AHP) i danych bazowych dla wskaźników oznaczonych „do zbadania".
- Symulacja FIMI jest ilustracją mechanizmu, nie prognozą.
- Korpus CK jest szeroki (11 622 dokumenty), ale ma luki: brak aktualnego rachunku kultury dla Polski, mało danych o zaufaniu do mediów w Polsce (dostępna średnia regionalna), brak pełnych danych o skali FIMI wobec Polski. Część klastrów (C08 cybernetyka, C14 siła państwa) jest mała i zawiera publikacje o niższej trafności.
- Fakty liczbowe z literatury zagranicznej (np. dochody artystów w Ameryce Północnej, homogenizacja tekstów uczniów) ilustrują mechanizmy, nie skalę w Polsce.
- Status legislacyjny pakietu „Digital Omnibus" i terminów AI Act wymaga sprawdzenia przed użyciem decyzyjnym.

15. Hasła programowe i formuła końcowa

NIE KAMPANIA, LECZ WYNIK.

NIE CENZURA, LECZ ODPORNOŚĆ.

NIE CUDZY MODEL, LECZ POLSZCZYZNA W MODELACH.

NIE PROPAGANDA, LECZ WIARYGODNA KULTURA.

NIE PAŃSTWO NADZORU, LECZ KONTROLOWANY REGULATOR.

Opowieść o Rzeczypospolitej w epoce AI opowiadają ludzie i maszyny. Strategia narracyjna nie polega na tym, by mówić głośniej, lecz na tym, by było o czym mówić, było czym mówić, było komu wierzyć i było jak się bronić. **N = W × J × Z × O.** Człowiek decyduje, AI pomaga, Naród kontroluje.

Dołącz do rozmowy o TechnoRepublice na TechnoSanacja.pl.

Aneks A. Słownik pojęć, terminów i skrótów

Tabela A1. Pojęcia i skróty

Pojęcie	Znaczenie w publikacji
A2A	Agent-to-Agent – protokół komunikacji między agentami AI
AHP	Analytic Hierarchy Process – metoda ważenia kryteriów przez porównania parami (Saaty); CR – współczynnik spójności
Arm's length (zasada wyciągniętej ręki)	finansowanie kultury przez niezależne rady, bez wpływu władzy na treść
C2PA	Coalition for Content Provenance and Authenticity – otwarty standard podpisanych poświadczeń pochodzenia treści
Creative spillovers	efekty rozlewania sektorów kreatywnych na innowacje, przemysł i sieci
Cyberkultura	kultura w środowisku, w którym część funkcji regulacyjnych pełnią algorytmy i modele AI

Pojęcie	Znaczenie w publikacji
DIME+T+L	instrumenty siły państwa: dyplomacja, informacja, wojsko, gospodarka + technologia, prawo
Dziura strukturalna	luka między niepołączonymi skupiskami sieci; kto ją łączy, zyskuje przewagę (Burt)
FIMI	Foreign Information Manipulation and Interference – zagraniczna manipulacja informacją i ingerencja (EEAS)
GNN / TDA	grafowe sieci neuronowe / topologiczna analiza danych – wykrywanie anomalii w sieciach
GraphRAG / RAG	generowanie wspomagane wyszukiwaniem (w grafie wiedzy)
GSPI	Global Soft Power Index (Brand Finance)
Human-in-Command	zasada, w której człowiek z mandatem i czasem decyduje, a AI wspiera; silniejsza niż formalne „human-in-the-loop”
Kanał algedoniczny	alarm omijający hierarchię (Beer) – w strategii: sygnalista, twórca, mentor, obywatel
Klasa sprawcza	przedsiębiorcy, twórcy, inżynierowie i obywatele łączący wiedzę, dane, agentów AI i odpowiedzialność za wynik
MAS	Multi-Agent System – system wieloagentowy
MCP	Model Context Protocol – otwarty protokół łączenia modeli z narzędziami i danymi
Model collapse	degradacja modeli trenowanych rekurencyjnie na danych syntetycznych (Shumailov i in.)
Model 3A	antycypacja – absorpcja – adaptacja
Narracja konektywna	narracja strategiczna współtworzona przez nieoficjalnych nadawców w sieciach społecznościowych
Narracja strategiczna	konstrukcja wspólnego znaczenia przeszłości, teraźniejszości i przyszłości dla kształtowania zachowań (Miskimmon, O'Loughlin, Roselle)
PLCC	Polish Linguistic and Cultural Competency – benchmark 600 pytań kompetencji językowo-kulturowych modeli
PLLuM, Bielik	polskie rodziny dużych modeli językowych (konsorcjum naukowe; projekt SpeakLeash)
Prawda operacyjna	kultura organizacyjna, w której informacja o błędzie dociera do decydenta szybko i bez kary dla posłańca
Prebunking (inokulacja)	uodparnianie przez uprzednie pokazanie technik manipulacji w osłabionej formie
Regulator drugiego rzędu	regulator ustalający kryteria oceny innych regulatorów (kultura wobec prawa, instytucji i algorytmów)
Sieciowy Bliźniak	cyfrowy model sieci narracji, aktorów i kanałów (opisowy, diagnostyczny, symulacyjny)
Stos suwerenności	warstwy zdolności od energii po zaufanie; suwerenność = niski koszt wyjścia w każdej warstwie
TDM	text and data mining – eksploracja tekstów i danych (DSM art. 3–4)
VSM	Viable System Model – model systemu żywotnego (Beer), funkcje S1–S5 i S3*
Weaponized interdependence	uzbrojona współzależność – kontrola węzłów sieci jako narzędzie przymusu (Farrell, Newman)

Aneks B. Bibliografia

B.1. Akty prawne Unii Europejskiej (teksty w korpusie)

- Dyrektywa 2001/29/WE – prawo autorskie w społeczeństwie informacyjnym (InfoSoc) – CELEX 32001L0029 (wersje: EN, PL)
- Dyrektywa 2010/13/UE – audiowizualne usługi medialne (AVMSD) – CELEX 32010L0013 (wersje: EN, PL)
- Dyrektywa 2014/26/UE – zbiorowe zarządzanie prawami autorskimi – CELEX 32014L0026 (wersje: EN, PL)

- Rozporządzenie (UE) nr 910/2014 – identyfikacja elektroniczna i usługi zaufania (eIDAS) – CELEX 32014R0910 (wersje: EN, PL)
- Dyrektywa (UE) 2018/1808 – zmiana AVMSD – CELEX 32018L1808 (wersje: EN, PL)
- Dyrektywa (UE) 2019/790 – prawo autorskie na jednolitym rynku cyfrowym (DSM) – CELEX 32019L0790 (wersje: EN, PL)
- Dyrektywa (UE) 2019/882 – Europejski akt o dostępności – CELEX 32019L0882 (wersje: EN, PL)
- Dyrektywa (UE) 2019/1024 – otwarte dane i ponowne wykorzystywanie informacji sektora publicznego – CELEX 32019L1024 (wersje: EN, PL)
- Dyrektywa (UE) 2019/1937 – ochrona osób zgłaszających naruszenia prawa Unii (sygnaliści) – CELEX 32019L1937 (wersje: EN, PL)
- Zalecenie (UE) 2021/1534 – bezpieczeństwo dziennikarzy – CELEX 32021H1534 (wersje: EN, PL)
- Zalecenie (UE) 2021/1970 – europejska przestrzeń danych dziedzictwa kulturowego – CELEX 32021H1970 (wersje: EN, PL)
- Rozporządzenie (UE) 2021/818 – program Kreatywna Europa 2021–2027 – CELEX 32021R0818 (wersje: EN, PL)
- Decyzja (UE) 2022/2481 – program polityki „Droga ku cyfrowej dekadzie" 2030 – CELEX 32022D2481 (wersje: EN, PL)
- Europejska deklaracja praw i zasad cyfrowych w cyfrowej dekadzie (2023/C 23/01) – CELEX 32023C0123(01) (wersje: EN, PL)
- Zalecenie Rady (2024) – zwalczanie zagrożeń hybrydowych (CELEX 32024H2143) – CELEX 32024H2143 (wersje: EN, PL)
- Rozporządzenie (UE) 2025/38 – akt o solidarności w dziedzinie cyberbezpieczeństwa (Cyber Solidarity Act) – CELEX 32025R0038 (wersje: EN, PL)

Akty UE z innych korpusów folderu operacyjnego, użyte do weryfikacji przepisów: rozporządzenie (UE) 2024/1689 (AI Act), (UE) 2022/2065 (DSA), (UE) 2022/1925 (DMA), (UE) 2024/1083 (EMFA), (UE) 2024/900 (reklama polityczna), (UE) 2022/868 (DGA), (UE) 2023/2854 (Data Act), dyrektywa (UE) 2022/2555 (NIS2).

B.2. Akty prawne i dokumenty Rzeczypospolitej Polskiej (teksty jednolite w korpusie)

- Uchwała nr 24 Rady Ministrów z dnia 21 lutego 2023 r. w sprawie ustanowienia programu rządowego pod nazwą "Program Rozwoju Kompetencji Cyfrowych" – M.P. 2023 poz. 318
- Ustawa o bibliotekach – Dz.U. 2022 poz. 2393 (tekst jednolity)
- Ustawa o dostępie do informacji publicznej – Dz.U. 2022 poz. 902 (tekst jednolity)
- Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie – Dz.U. 2025 poz. 1338 (tekst jednolity)
- Ustawa o języku polskim – Dz.U. 2026 poz. 81 (tekst jednolity)
- Ustawa o kinematografii – Dz.U. 2023 poz. 130 (tekst jednolity)
- Ustawa o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym – Dz.U. 2026 poz. 75 (tekst jednolity)
- Ustawa o muzeach – Dz.U. 2022 poz. 385 (tekst jednolity)
- Ustawa o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach – Dz.U. 2020 poz. 164 (tekst jednolity)
- Ustawa o obowiązkowych egzemplarzach bibliotecznych – Dz.U. 2018 poz. 545 (tekst jednolity)
- Ustawa o ochronie danych osobowych przetwarzanych w związku z zapobieganiem i zwalczaniem przestępczości – Dz.U. 2023 poz. 1206 (tekst jednolity)
- Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami – Dz.U. 2024 poz. 1292 (tekst jednolity)
- Ustawa o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej – Dz.U. 2026 poz. 457 (tekst jednolity)
- Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych – Dz.U. 2025 poz. 24 (tekst jednolity)
- Ustawa o radiofonii i telewizji – Dz.U. 2022 poz. 1722 (tekst jednolity)

- Ustawa o systemie oświaty – Dz.U. 2025 poz. 881 (tekst jednolity)
- Ustawa o zbiorowym zarządzaniu prawami autorskimi i prawami pokrewnymi – Dz.U. 2024 poz. 1665 (tekst jednolity)
- Ustawa o świadczeniu usług drogą elektroniczną – Dz.U. 2024 poz. 1513 (tekst jednolity)
- Ustawa z dnia 14 czerwca 2024 r. o ochronie sygnalistów – Dz.U. 2024 poz. 928

B.3. Raporty i dokumenty instytucjonalne (wybór z korpusu CK)

- TTC Ministerial Foreign information manipulation and interference in ... (eeas.europa.eu) [CK_G_0_ttc-ministerial-foreign-information-manipulation-and-interferen]
- Hybrid CoE Research Report 11 How Ukraine fights Russian disinformation ... (hybridcoe.fi) [CK_G_0_hybrid-coe-research-report-11-how-ukraine-fights-russian-disinf]
- Public Diplomacy in the European Union (files.ethz.ch) [CK_G_0_public-diplomacy-in-the-european-union]
- Nastolatki. Raport z ogólnopolskiego badania uczniów i rodziców raport ... (nask.pl) [CK_G_0_nastolatki-raport-z-ogolnopolskiego-badania-uczniow-i-rodzicow-]
- The Game Industry of Poland Report 2023 - en.parp.gov.pl (en.parp.gov.pl) [CK_G_0_the-game-industry-of-poland-report-2023-en-parp-gov-pl]
- Digital sovereignty for Europe (europarl.europa.eu) [CK_G_0_digital-sovereignty-for-europe]
- Foreign interference in EU democratic processes: Second report (europarl.europa.eu) [CK_G_0_foreign-interference-in-eu-democratic-processes-second-report]
- Content Credentials: Deployment Guidance - c2pa.org (c2pa.org) [CK_G_0_content-credentials-deployment-guidance-c2pa-org]
- C2PA and Content Credentials Explainer - spec.c2pa.org (spec.c2pa.org) [CK_G_0_c2pa-and-content-credentials-explainer-spec-c2pa-org]
- Content Credentials & the C2PA - lists.w3.org (lists.w3.org) [CK_G_0_content-credentials-the-c2pa-lists-w3-org]
- Coalition for Content Provenance and Authenticity (C2PA) (www2.itif.org) [CK_G_0_coalition-for-content-provenance-and-authenticity-c2pa]
- EUROPE CENTER Digital Sovereignty in Practice - Atlantic Council (atlanticcouncil.org) [CK_G_0_europe-center-digital-sovereignty-in-practice-atlantic-council]
- EuroStack - A European Alternative for Digital Sovereignty (bertelsmann-stiftung.de) [CK_G_0_eurostack-a-european-alternative-for-digital-sovereignty]
- Polskie modele językowe PLLuM (forum.administracjapubliczna.pl) [CK_G_0_polskie-modele-jezykowe-pllum]
- Przyszłość usług publicznych z PLLuM - Portal Gov.pl (gov.pl) [CK_G_0_przyszosc-usug-publicznych-z-pllum-portal-gov-pl]
- PLLuM: A Family of Polish Large Language Models - arXiv.org (arxiv.org) [CK_G_0_pllum-a-family-of-polish-large-language-models-arxiv-org]
- PLLuM-Align: Polish Preference Dataset for Large Language Model Alignment (aclanthology.org) [CK_G_0_pllum-align-polish-preference-dataset-for-large-language-model-]
- Aktywni i nieobecni. Kontekstowe badania uczestnictwa w kulturze Wyniki ... (nck.pl) [CK_G_0_aktywni-i-nieobecni-kontekstowe-badania-uczestnictwa-w-kulturze]
- Recommendation on the ethics of artificial intelligence - UNESCO (unesdoc.unesco.org) [CK_G_0_recommendation-on-the-ethics-of-artificial-intelligence-unesco]
- Readiness Assessment Methodology - UNESCO (unesdoc.unesco.org) [CK_G_0_readiness-assessment-methodology-unesco]
- MONDIACULT-2022/CPD/6 Original: English/French - UNESCO (unesco.org) [CK_G_0_mondiacult-2022-cpd-6-original-english-french-unesco]

- Creative Economy Outlook 2024 - Chapter I: Global trends in ... - UNCTAD (unctad.org) [CK_G_0_creative-economy-outlook-2024-chapter-i-global-trends-in-unctad]
- Creative Economy Outlook 2024 - UNCTAD (unctad.org) [CK_G_0_creative-economy-outlook-2024-unctad]
- Creative Economy Outlook (creative.az) [CK_G_0_creative-economy-outlook]
- Employment in the cultural and creative sectors - European Parliament (europarl.europa.eu) [CK_G_0_employment-in-the-cultural-and-creative-sectors-european-parlia]
- Economic and social impact of cultural and creative sectors (g20italy.org) [CK_G_0_economic-and-social-impact-of-cultural-and-creative-sectors]
- Creative Economy Outlook 2024 - Chapter III: Digitalization and ... (unctad.org) [CK_G_0_creative-economy-outlook-2024-chapter-iii-digitalization-and]
- Intellectual Property and the Creative Economy Secretariat's ... (wipo.int) [CK_G_0_intellectual-property-and-the-creative-economy-secretariat-s]
- A newly adopted Culture Compass for Europe - europarl.europa.eu (europarl.europa.eu) [CK_G_0_a-newly-adopted-culture-compass-for-europe-europarl-europa-eu]
- Advancing EU Digital Sovereignty in Public Administrations (publications.jrc.ec.europa.eu) [CK_G_0_advancing-eu-digital-sovereignty-in-public-administrations]
- Special Committee on Foreign Interference in all Democratic Processes ... (europarl.europa.eu) [CK_G_0_special-committee-on-foreign-interference-in-all-democratic-pro]
- Foreign Information Manipulation and Interference (Fimi) and ... (globalsecurity.org) [CK_G_0_foreign-information-manipulation-and-interference-fimi-and]
- Foreign interference and EU preparedness (europarl.europa.eu) [CK_G_0_foreign-interference-and-eu-preparedness]
- EDMO Report_How is disinformation addressed in the member states of the ... (edmo.eu) [CK_G_0_edmo-report-how-is-disinformation-addressed-in-the-member-state]
- How the European Commission can use behavioural insights to combat ... (publications.jrc.ec.europa.eu) [CK_G_0_how-the-european-commission-can-use-behavioural-insights-to-com]
- C2PA Explainer (spec.c2pa.org) [CK_G_0_c2pa-explainer]
- Use of Content Credentials to identity synthetic and non-synthetic content (c2pa.org) [CK_G_0_use-of-content-credentials-to-identity-synthetic-and-non-synthe]
- C2PA Provenance for Video Powers Content Integrity Checking (digitaltv.prensariozone.com) [CK_G_0_c2pa-provenance-for-video-powers-content-integrity-checking]
- Content Credentials : C2PA Technical Specification (spec.c2pa.org) [CK_G_0_content-credentials-c2pa-technical-specification]
- Trusted Content Provenance and Authentication With C2pa (tech.ebu.ch) [CK_G_0_trusted-content-provenance-and-authentication-with-c2pa]
- Content Authenticity Initiative & C2PA - cdn.ymaws.com (cdn.ymaws.com) [CK_G_0_content-authenticity-initiative-c2pa-cdn-ymaws-com]
- Reducing Risks Posed by Synthetic Content - nvlpubs.nist.gov (nvlpubs.nist.gov) [CK_G_0_reducing-risks-posed-by-synthetic-content-nvlpubs-nist-gov]
- A Global Ranking of Soft Power - nck.pl (nck.pl) [CK_G_0_a-global-ranking-of-soft-power-nck-pl]
- Digital Sovereignty and Fair Competition Through Cross-Sector ... (bertelsmann-stiftung.de) [CK_G_0_digital-sovereignty-and-fair-competition-through-cross-sector]
- Research Report Digital sovereignty. A new key concept of digital ... (econstor.eu) [CK_G_0_research-report-digital-sovereignty-a-new-key-concept-of-digita]

B.4. Publikacje naukowe korpusu CK przywołane w tekście

*Identyfikatory plików w korpusie (prefiks CK_Cxx_rok_tytuł); pełne teksty w plikach `_CK_DZIEDZINA-.md`.**

- Strategic narrative divergence; Advantages of the connective strategic narrative during the Russian-Ukrainian war; Down with neocolonialism: strategic narrative resurgence; The counter-hegemonic hegemon (C01, 2025–2026).
- Public diplomacy as a soft power tool: the case of Poland (C16, 2025); Video games in the implementation of soft power strategy during the ongoing Russian-Ukrainian war (C02, 2025); European music export organizations as hybrid policy actors (C16, 2025).
- Evaluating Polish linguistic and cultural competency in large language models (C05, 2025); Bielik 11B v3 (C05, 2025); Cultural bias and cultural alignment of large language models (C05, 2023); The shrinking landscape of linguistic diversity (C05, 2025).
- Identity is key, but inoculation helps (C06, 2024); Investigating the role of source and source trust in prebunking (C06, 2024); Detecting FIMI: a methodological framework for testing OSINT tools (C06, 2026); The triad of emotions as a strategic tool in pro-Russian disinformation in Poland (C16, 2026).
- Media forensics and deepfakes: an overview (C07, 2020); Human detection of deepfakes (C07, 2023); Watermarking techniques for large language models: a survey (C07, 2026); Deepfake jako dowód w procesie cywilnym (C07, 2025).
- Beyond human oversight: cognitive sovereignty in global governance frameworks for agentic AI (C12, 2026); Bending the automation bias curve (C12, 2024); Limitations and loopholes in the EU AI Act (C12, 2024); The digital omnibus on AI (C12, 2026).
- Large language models are highly vulnerable to adversarial hallucination attacks (C13, 2025); Graph-based detection of procurement collusion (C13, 2026); Multi-agent systems powered by large language models (C13, 2025).
- Creative clusters and creative multipliers: evidence from UK cities (C10, 2022); The cultural, economic and social value of the creative industries (C10, 2025).
- Age and generational differences in anthropomorphism and trust in LLMs (C15, 2026); Social media distrust and turn to AI among Generation Z (C15, 2026); Forward mentoring: a reverse-mentoring-inspired intervention (C15, 2025).
- The politics of digital sovereignty and the EU's legislation (C04, 2025); 2026 State of Open Source in Europe (C04, 2026).

B.5. Cybernetyka, teoria systemów, sieci, narracja i metody (klasyka)

- Ashby W.R., *An Introduction to Cybernetics*, 1956; Conant R.C., Ashby W.R., „Every good regulator of a system must be a model of that system", 1970.
- Beer S., *Brain of the Firm*, 1972; *The Heart of Enterprise*, 1979.
- von Foerster H., *Understanding Understanding*, 2003; Luhmann N., *Soziale Systeme*, 1984; *Die Kunst der Gesellschaft*, 1995.
- Mazur M., *Cybernetyka i charakter*, 1976; Kossecki J., *Cybernetyka kultury*, 1974; *Cybernetyka społeczna*, 1975.
- Meadows D., *Leverage Points: Places to Intervene in a System*, 1999.
- Nye J.S., *Soft Power*, 2004; CSIS Commission on Smart Power, 2007; Anholt S., *Competitive Identity*, 2007; Cull N., *Public Diplomacy*, 2019.
- Miskimmon A., O'Loughlin B., Roselle L., *Strategic Narratives: Communication Power and the New World Order*, 2013.
- Farrell H., Newman A., „Weaponized Interdependence", *International Security*, 2019.

- Barabási A.-L., Albert R., „Emergence of scaling in random networks", *Science*, 1999; Burt R., *Structural Holes*, 1992; Granovetter M., „The Strength of Weak Ties", 1973.
- Roozenbeek J., van der Linden S. i in., „Psychological inoculation improves resilience against misinformation on social media", *Science Advances*, 2022.
- Shumailov I. i in., „AI models collapse when trained on recursively generated data", *Nature*, 2024; Doshi A.R., Hauser O.P., „Generative AI enhances individual creativity but reduces the collective diversity of novel content", *Science Advances*, 2024.
- Edmondson A., *The Fearless Organization*, 2018; Michels R., *Zur Soziologie des Parteiwesens*, 1911.
- Saaty T.L., *The Analytic Hierarchy Process*, 1980; Katz L., „A new status index derived from sociometric analysis", 1953.

B.6. Dokumenty Biblioteki TechnoSanacji

- 414 Cyberkulturowa wizja — hard & soft power, wydanie 2.0 (4.10.2026); dokument zastąpiony niniejszą publikacją (wydanie 3.0), elementy ciągłości w Aneksie E.
- 101 Manifest TechnoSanacji; 102 Technologiczna Wizja Rzeczypospolitej; 106 Projekt Konstytucji Rzeczypospolitej 2030; 109 Strategie dziedzinowe TechnoSanacji.
- 209 Controlling cybernetyczny; 304 Ład medialny — pętla zwrotna; 307 Kreatywne społeczeństwo; 308 Talenty jako infrastruktura krytyczna państwa.
- 401 Narodowa Strategia Bezpieczeństwa — Tom 1; 406 Strategia wykorzystania AI dla bezpieczeństwa i cyberbezpieczeństwa Polski; 413 Strategia demograficzna i migracyjna.
- 502 Graf multi-agentów; 503 Sieciowy Bliźniak Rzeczypospolitej; 505 Mapa suwerenności Rzeczypospolitej; 507 Ekonomia instytucjonalna Rzeczypospolitej — test antyrentowy; 514 Narzędzia AI dla obywateli i administracji; 517 Program 2G — Gen Z i seniorzy budują Polskę zdolną do działania; 518 Model TechnoSanacji 3A.
- 606 Diagnoza Rzeczypospolitej 2026 — państwo w dryfie strategicznym.
- Numery i nazwy dokumentów według Hierarchii 4 (Biblioteka TechnoSanacji, 80 publikacji, 101–621).
- Portal technosanacja.pl – Biblioteka, Strategie.

Aneks C. Dane rankingu i symulacji

Wzór Karty Pętli filaru narracyjnego

Pole	Treść
Filar	(F1–F8)
Zmienna stanu i cel	wartość bazowa, wartość docelowa, termin
Właściciel	osoba z mandatem i budżetem
Miernik	źródło danych, częstotliwość, metoda
Próg alarmowy (KRI)	wartość uruchamiająca przegląd
Reguła korekty	co zmienić, kto decyduje, w jakim terminie
Bezpiecznik	co zatrzymuje działanie; kto może zgłosić (kanał algedoniczny)
Podstawa prawna	przepisy PL i UE
Budżet zadaniowy	kwota, źródło, rozliczenie za wynik
Data przeglądu	kwartalny / roczny

Dane źródłowe. Pełne dane rankingu (oceny, wagi, wyniki Monte Carlo, scenariusze, miary sieciowe) i parametry symulacji: plik `_CK_Publikacja/_ranking.json`. Skrypt odtwarzający obliczenia i rysunki: `ck_publikacja.py` (stała ziarna losowania: 416; to parametr generatora liczb losowych, nie numer

dokumentu). Zależności filarów (24 krawędzie): F1→F4, F1→F5, F1→F8, F2→F3, F2→F6, F2→F4, F3→F4, F3→F7, F4→F5, F4→F1, F5→F1, F5→F2, F5→F8, F5→F4, F6→F3, F6→F8, F6→F1, F6→F2, F7→F1, F7→F3, F7→F5, F8→F3, F8→F6, F8→F4.

Aneks D. Mapa korpusu CK i plików źródłowych

Tabela D1. Pliki MD korpusu CK (split tematyczny, każda część < 12 MB)

Dziedzina	Dokumenty	Części	MB razem	Największa część MB
C00_Akty-prawne-PL-UE	51	1	6,1	6,1
C01_Cyberkultura-kultura-regulator-narracje-pamiec	673	5	41,9	8,4
C02_Soft-smart-power-dyplomacja-kulturalna-marka-gamedev	454	3	26,0	8,8
C03_Klasa-sprawcza-przedsiebiorcy-tworcy-agenci-AI	839	6	47,9	8,0
C04_Suwerennosc-cyfrowa-stos-koszt-wyjscia-wspolzaleznosc	222	2	13,2	6,6
C05_Suwerennosc-jezykowa-LLM-korpusy-prawa-tworcow	1380	11	99,4	9,2
C06_Odpornosc-poznawcza-prebunking-FIMI-dezinformacja	1014	7	61,2	8,9
C07_Pochodzenie-tresci-C2PA-deepfake-media-syntetyczne	749	5	39,7	8,0
C08_Cybernetyka-spoleczna-2-rzedu-VSM-Mazur-Kossecki	159	2	14,0	7,1
C09_Sieci-platformy-dziury-strukturalne-monopol	1131	8	69,3	8,7
C10_Spoleczenstwo-kreatywne-SSH-STEM-creative-spillovers	751	6	47,9	8,3
C11_Prawda-operacyjna-kultura-organizacyjna-wladza-proceduralna	588	4	34,6	8,8
C12_Human-in-Command-nadzor-AI-kontrola-regulatora	767	6	54,0	9,2
C13_Metody-GraphRAG-MAS-process-mining-AHP-GNN	1014	7	62,2	9,0
C14_Sila-panstwa-DIME-model-iloczynowy-3A-foresight	207	2	13,2	7,1
C15_Sojusz-pokolen-GenZ-seniorzy-mentoring	941	7	57,9	8,3
C16_Polska-ESW-UE-polityka-kulturalna-porownania	682	6	54,5	9,9

Plik zbiorczy `_CK_Library_ALL.md`: 743 MB, liczba dokumentów: 11 622. Części tematyczne: 88 plików `_CK_DZIEDZINA-<klaster>_czN.md`, największa 9,9 MB. Duplikaty (SHA-256 i near-dup) przeniesione do `dubel`: 167 plików CK. Manifesty: `_CK_download_manifest.csv` (nauka), `_CK_grey_manifest.csv` (szara literatura), `_CK_legal_manifest.csv` (akty prawne). Robocze: `_ck_work/digest.md` (destylat ekstrakcyjny), `_ck_work/facts.md` (fakty regułowe), `_ck_work/domains.json` (przydział do klastrów).

Aneks E. Ciągłość wydania 2.0: formuła siły, tezy, misje, pakiety i inicjatywy flagowe

Kody wydania 2.0 pozostają ważne

Wydanie 3.0 zastępuje wydanie 2.0 dokumentu 414 („Cyberkulturowa wizja — hard & soft power", 4.10.2026). Inne dokumenty Biblioteki odwołują się do formuły siły, tez, misji M1–M10, pakietów A–L i inicjatyw flagowych wydania 2.0. Aneks przenosi te elementy bez zmiany treści i kodów. Wprowadzono dwie zmiany techniczne. Tezy wydania 2.0 mają kody TW1–TW8, aby nie myliły się z tezami T1–T10 wydania 3.0. Numery dokumentów wykonawczych przeliczono z numeracji dwucyfrowej wydania 2.0 na numerację Hierarchii 4. Ostatnia kolumna tabel wskazuje filar wydania 3.0, który dany element wykonuje.

E.1. Formuła siły i cztery wymiary

FORMUŁA SIŁY (wydanie 2.0, bez zmian)

Zdolność Polski = ochrona × przyciąganie × integracja × prawomocność

Polska potrzebuje jednocześnie siły materialnej, zdolności kulturowego przyciągania oraz inteligentnego regulatora, który uczy się szybciej niż otoczenie. Wszystko to pozostaje prawomocne tylko wtedy, gdy regulator podlega obywatelom. Formuła N = W × J × Z × O rozwija wymiary „przyciąganie" i „prawomocność" w warstwie poznawczej.

Tabela E1. Cztery wymiary siły i ich odpowiedniki w formule N

Wymiar	Pytanie strategiczne	Przykładowy miernik	Odpowiednik w wydaniu 3.0
Hard power – ochrona	Czy Polska potrafi ochronić decyzję, ludzi i infrastrukturę?	czas odtworzenia usług krytycznych; udział krajowej produkcji w zdolnościach kluczowych	O (odporność), W (wynik); F3
Soft power – przyciąganie	Czy inni chcą współpracować z Polską i przyjmują jej opowieść?	eksport kreatywny; zasięg polskich treści; napływ talentów	J (język), W (wynik); F1, F4
Smart power – integracja	Czy państwo potrafi połączyć zasoby w jeden efekt?	mediana czasu od sygnału do decyzji; odsetek misji z wynikiem	pętla narracyjna i VSM (rozdz. 6); F8
Moral power – prawomocność	Czy siła jest uznawana za prawomocną?	zaufanie do instytucji; skuteczność odwołań; jawność decyzji	Z (zaufanie); F6

E.2. Tezy wydania 2.0 (TW1–TW8)

Tabela E2. Tezy wydania 2.0 i ich rozwinięcie w wydaniu 3.0

Kod	Teza wydania 2.0	Wymiar siły	Rozwinięcie w wydaniu 3.0
TW1	Granica suwerenności przesunęła się do warstwy poznawczej: danych, modeli, języka i uwagi.	smart · soft	T1, T4; stos suwerenności (rozdz. 5.6)
TW2	Siła jest iloczynem, nie sumą czterech wymiarów.	wszystkie	T2; formuła N
TW3	Kultura jest regulatorem drugiego rzędu i infrastrukturą zaufania.	soft · moral	T3
TW4	Bez polszczyzny w AI nie ma suwerenności kulturowej.	soft · smart	T4; F1
TW5	Klasa sprawcza ery AI jest nośnikiem smart power.	smart · hard	F5
TW6	Państwo musi uczyć się szybciej niż otoczenie.	smart	VSM i pętla (rozdz. 6); F8
TW7	Regulator bez kontroli staje się aparatem panowania.	moral	T9; F6
TW8	Wpływ zewnętrzny wynika z dowiezionego wyniku, nie z kampanii.	soft · hard	T7; F4

E.3. Portfel misji transformacyjnych M1–M10

Tabela E3. Misje M1–M10: dokumenty wykonawcze według Hierarchii 4 i filary wydania 3.0

Kod	Misja	Zakres	Dokumenty wykonawcze (Hierarchia 4)	Filar 414
M1	Sterowne państwo	System Informacyjny, karta każdej misji, controlling wyniku, skrócenie pętli decyzyjnej	207 Administracja państwowa; 209 Controlling cybernetyczny	F6, F8
M2	Suwerenna AI	polska moc obliczeniowa, modele językowe i sektorowe, audyt, cyberbezpieczeństwo, krajowe dane	502 Graf multi-agentów; 514 Narzędzia AI dla obywateli i administracji	F1

Kod	Misja	Zakres	Dokumenty wykonawcze (Hierarchia 4)	Filar 414
M3	Przemysł bezpieczeństwa	drony, C-UAS, robotyka, sensory, elektronika, amunicja, serwis i dual-use	301 Obrona narodowa; 407 Strategia energii i odporności (do potwierdzenia)	F3
M4	Energia dla mocy	niezawodna energetyka, magazyny, sieci, OZE, atom, wodór i mikrosieci	305 Doktryna energetyczna; 404 Infrastruktura odporności państwa	–
M5	Społeczeństwo kreatywne	konta rozwojowe, mikrokwalifikacje, twórczość, kultura 4.0, AI literacy	303 Edukacja i innowacja; 307 Kreatywne społeczeństwo	F5, F7
M6	Narodowy System Talentów	identyfikacja, akceleracja, mentoring, misje państwowe, powroty diaspory	308 Talenty jako infrastruktura krytyczna państwa	F5
M7	Suwerenność kulturowa	korpus polszczyzny, graf wiedzy, cyfrowe dziedzictwo, prawa twórców, C2PA	304 Ład medialny — pętla zwrotna; 307 Kreatywne społeczeństwo; 414 Cyberkultura	F1, F2
M8	Polska marka strategiczna	film, gry, muzyka, wzornictwo, nauka, instytuty kultury i dyplomacja publiczna	401 Narodowa Strategia Bezpieczeństwa — Tom 1; 306 Konkurencyjna gospodarka	F4
M9	Sojusz pokoleń	mentoring dwukierunkowy, rezerwa kompetencji, UTW 4.0, zespoły 2G	309 Aktywny seniorat; 517 Program 2G — Gen Z i seniorzy budują Polskę zdolną do działania	F7
M10	Lewary międzynarodowe	koalicje zadaniowe, warunkowe zobowiązania, UE/NATO/OECD/UNESCO	401 Narodowa Strategia Bezpieczeństwa — Tom 1	F4

Uwaga do misji M3. Numer „39" z wydania 2.0 przeliczono według archiwalnej Hierarchii, w której 39 oznacza Strategię energii i odporności (obecnie 407). Merytorycznie bliższy misji M3 może być dokument 511 Analityczny proces wyboru technologii militarnych (AHP / SITO-24). Rozstrzygnięcie należy do redakcji. Pozostałe numery dwucyfrowe przeliczono według tabeli relacji wydania 2.0 i archiwalnej Hierarchii; wszystkie wskazują dokumenty o tej samej nazwie.

E.4. Pakiety A–L: kultura jako infrastruktura siły

Tabela E4. Pakiety A–L i filary wydania 3.0

Pakiet	Nazwa	Program operacyjny	Filar 414
A	Cybernetyka kultury	kultura jako regulator: normy, wartości, symbole, sprzężenie zwrotne, homeostaza (Mazur, Kossecki, Luhmann, Beer)	rozdz. 2.1 i 6; F8
B	Hegemonia i władza symboliczna	analiza dominacji, reprodukcji elit i przemocy symbolicznej – bez legitymizowania manipulacji	F3, F6
C	Kultura narodowa i pamięć	kanon, muzea, dziedzictwo, polityka pamięci budująca ciągłość bez fałszowania historii	F7
D	Sztuka jako technologia emocjonalna	film, muzyka, literatura, architektura jako nośniki wspólnoty i refleksji	F4
E	Kultura ruchów i organizacji	etos, rytuały, pamięć organizacyjna i zabezpieczenia przed oligarchizacją (515 Kluby TechnoSanacji)	F5
F	Odporność na propagandę	rozpoznawanie manipulacji afektem i FIMI; własna komunikacja jawna, prawdziwa i rozliczalna	F3
G	Soft power	dyplomacja kulturalna, marka państwa, eksport filmu, muzyki, gier, języka, wzornictwa i nauki	F4
H	Platformy i kultura algorytmiczna	widzialność, strażnicy dostępu, ekonomia uwagi, audyt rekomendacji	F2, F8
I	AI i twórczość	współtwórczość człowieka i AI; ryzyka homogenizacji i utraty umiejętności	F1, F5
J	Prawa twórców i dane	licencjonowanie treningu, zgoda, atrybucja, wynagrodzenie, pochodzenie treści (C2PA)	F1, F2
K	Suwerenność kulturowa	język polski, korpus narodowy, graf wiedzy, cyfrowe dziedzictwo, odporność narracyjna	F1
L	Demokratyczna kontrola regulatora kultury	wolność artystyczna, pluralizm, jawność grantów, niezależne rady, audyt obywatelski	F6

E.5. Inicjatywy flagowe

Tabela E5. Inicjatywy flagowe wydania 2.0 i filary wydania 3.0

Inicjatywa	Cel	Misja	Filar 414
Narodowy Korpus Kultury i Języka	licencjonowany zasób dla edukacji, nauki i polskich modeli AI z wynagrodzeniem twórców	M2, M7	F1
C2PA Polska	infrastruktura pochodzenia treści, znakowanie materiałów publicznych, standard autentyczności	M7, M1	F2
Polska Fabryka Opowieści	film, seriale, animacja i dokument o technologii, historii i przyszłości Polski	M8	F4
Games for Poland	fundusz gier historycznych, strategicznych i edukacyjnych z potencjałem eksportowym	M8, M5	F4
Design for Defence & Resilience	wzornictwo i projektowanie doświadczeń dla obrony cywilnej i przemysłu dual-use	M3	F5
Polish Strategic Story Lab	laboratorium narracji strategicznej i foresightu; testowanie komunikacji bez manipulacji	M1, M8	F8, F6
Instytuty TechnoRepubliki	sieć zagraniczna łącząca kulturę, naukę, biznes, język i technologię	M8, M10	F4
Creative Defence Corps	twórcy, badacze i specjaliści komunikacji w systemie odporności poznawczej	M3, M7	F3
Polish Talent Missions	międzynarodowe zespoły projektowe prowadzone przez polskie talenty i diasporę	M6	F5
Miasta Kreatywnej Odporności	lokalne huby kultury 4.0, makerspace, biblioteki AI, rezerwa kompetencji, mikrosieci	M5, M9	F7, F3

E.6. Sojusz pokoleń: zasada podwójnego klucza

Sojusz pokoleń jest homeostatem wspólnoty. Generacja Z wnosi tempo i biegłość w AI, seniorzy – pamięć i test konsekwencji. Razem pracują według zasady podwójnego klucza. Programy wydania 2.0 wykonuje filar F7 wydania 3.0 oraz 517 Program 2G — Gen Z i seniorzy budują Polskę zdolną do działania.

Tabela E6. Programy sojuszu pokoleń

Program	Opis	Miernik
Korpus Mentorów Rzeczypospolitej	eksperci 55+ wspierają szkoły, startupy, agencje i samorządy	liczba mentorów i godzin, wdrożenia
Reverse Mentoring AI	Generacja Z szkoli seniorów i liderów w AI, cyberbezpieczeństwie i platformach	certyfikacje, adopcja narzędzi
Zespoły 2G	każda misja publiczna ma parę młody–doświadczony	udział misji z modelem 2G
UTW 4.0	AI literacy, przedsiębiorczość, zdrowie i praca projektowa	aktywni uczestnicy i projekty
Rezerwa Kompetencji	baza specjalistów gotowych do czasowej służby publicznej	czas mobilizacji, pokrycie domen
Laboratoria Pamięci i Przyszłości	cyfrowe archiwa lokalne i projekty Gen Z + seniorzy	zasoby, odbiorcy, licencje